

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Yüz yirmiyedinci Birleşim

29 . 8 . 1963 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	472:473	kımda Başkanlık tezkereleri (3/682, 3/684, 3/685)	476
2. — Yoklama	473,496		
3. — Sunuklar ve telgraflar	473	3. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncu maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin, Genel Kurulun 19 . 7 . 1963 tarihli 119 ncu Birleşiminde Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyona havalesine dair Ticaret Komisyonu Başkanlığı tezkeresi (2/526), (3/678)	476:477
1. — Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın, Türk Silâhli kuvvetlerinin duygularına tercüman olarak Millet Meclisi Başkan ve üyelerinin ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in de Genelkurmay Başkanının ve onun şahsında Türk Silâhli Kuvvetlerinin 30 Ağustos byramlarını kutladıklarına dair karşılıklı telgrafları	473		
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	474	4. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca, Van Milletvekili Muslih Görentaş ve Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Sayıştay kanun tasarısının, havale edilmiş olduğu Maliye, Sayıştay ve Plân komisyonlarından ayrılacak 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyonda görüşülmesine dair önergesi (1/474)	477
1. — Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/681)	474:476		
2. — Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Tokat Milletvekili Ali Rıza Uluşoy, İstanbul Milletvekili Abdurrahman Yazgan, Niğde Milletvekili Asım Eren ve Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi'nin ödeneklerinin verilebilmesi için keyfiyetin Genel Kurulun kararına sunulduğu hak-			
		5. — Görüşülen işler	477
		1. — Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı ile Mardin Milletvekili Esat Kemal Ay-	

bar'ın, 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi ve Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Vatandaşlık Kanununun 10 ncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve İstan-

bul Milletvekili Reşit Ülker'in Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Gececi Komisyon raporu (1/202, 2/18, 2/264, 2/389) (S. Sayısı: 267) 477:496,496:497

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, İmam-Hatip okulları hakkındaki demecini dünkü Birleşimde tenkid etmiş olan Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliyaoglu'na açıklayıcı cevap verdi.

Erzurum Milletvekili Nihat Diler, Erzurum il ve ilçelerinde sel yüzünden meydana gelen çesitli hasarlar dolayısıyla Hükümetin alması gereken tedbirler konusunda dileklerde bulundu.

Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun ve Millet Meclisi parti grupları temsilcilerinin, Anayasanın 25 Ekim 1963 gününe kadar çıkarılmasını emrettiği kanunların bu müddete kadar çıkarılmasını sağlamak üzere tedbir alınmasını istiyen önermeleri okundu. Başkanlıkça, gündemin 22, 51 ve 60 nci sıralarındaki kanunların bu maksatla öne alındıkları ve bundan sonra da yine Anayasanın 7 nci maddesinde adı geçen kanunların sırasıyla tercihan ele alınacağı bildirildi.

Amerika'dan yurda getirilecek 33 dizel elektrik lokomotifin ihalesi konusunda bilgi edinmek ve aydınlığa kavuşmak üzere kurulması kabul edilen Soruşturma Komisyonuna üye seçimi için oylar toplandı.

Kamu iktisadi teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesinin düzenlenmesi,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun seçilmesi ve çalışma usullerinin düzenlenmesi haklarındaki kanun teklifleri kabul olundu.

Türk Vatandaşlığı kanunu tasarımasının öncelikle görüşülmesi kabul edildi. İlgili Bakan ve Komisyon Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından görüşülmesi gelecek Birleşime bırakıldı.

Amerika'dan yurda getirilecek 33 Dizel - Elektrik lokomotifinin ihalesi konusunda bilgi edinmek ve aydınlığa kavuşmak üzere kurulması kabul edilen Soruşturma Komisyonuna,

Siirt Milletvekili Adil Yaşa, Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu, Konya Milletvekili İrfan Baran, Afyon Karahisar Milletvekili Mehmet Turgut, Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in seçilmiş oldukları bildirildi.

29 . 8 . 1963 perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Ağrı
Rıza Polat

Kâtip
Konya
Vefa Tanır

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, pamuk ihracatının işlenmiş olarak yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/687)

2. — Kırklareli Milletvekili Hasan Tahsin Uzun'un, 1964 yılı pancar fiyatlarına zam yapılmasının düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Sanayi Bakanlığına gönderilmiştir. (6/688)

3. — Kırklareli Milletvekili Hasan Tahsina Uzun'un, Orman Genel Müdürlüğünün tatbik etmekte olduğu siter usulünün tatbikine dair sözlü soru önergesi Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/689)

4. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga'nın, tütün müstahsülüne verilen zirai krediler ile Tekel avansları konusunda çiftçinin müşkilâtını önleyecek ne gibi tedbirler alındığına dair sözlü soru önergesi, Ticaret ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/690)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KATIPLER : Rıza Polat (Ağrı), Vefa Tanır (Konya)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyetimiz var, oturumu açıyorum.

3. — SUNUKLAR VE TELGRAFLAR

1. — *Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin duygularına tercüman olarak Millet Meclisi Başkan ve üyelerinin ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in de Genelkurmay Başkanının ve onun şahsında Türk Silâhlı Kuvvetlerinin 30 Ağustos Bayramlarını kutladıklarına dair karşılıklı telgrafları*

BAŞKAN — Genelkurmay Başkanı Sayın Sunay'ın bir tezkeresi var, okutuyorum :

Sayın Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı
Ankara

Şerefli tarihimizi süsleyen geçmiş zaferlerin yaratıcısı, aziz Cumhuriyetin bekeçisi ve vatan selâmetinin en kuvvetli teminatı saydığımız Türk Silâhlı Kuvvetlerinin hissiyatına tercüman

olarak sizin şahsınızda Millet Meclisinin sayın üyelerine tebriklerimi ve saygılarımı sunarım.

Cevdet Sunay
Orgeneral
(Genelkurmay Başkanı)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur. (Alkışlar)
Millet Meclisi Başkanı Sirmen'in Sayın Sunay'a cevabını okutuyorum.

Sayın Orgeneral Cevdet Sunay
Genel kurmay Başkanı
Ankara

Zatîâlinizin ve şahsınızda Türk Silâhlı Kuvvetlerinin 30 Ağustos Zafer Bayramını şahsım ve Millet Meclisi üyeleri adına kutlar, saygılarımı sunarım.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur. (Alkışlar)

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNŞLARI

1. — Sayın üyelerden bâzularına izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi (3/681)

BAŞKAN — İzin istiyen arkadaşlarımız vardır, taleplerini okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 28 . 8 . 1963 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Kocaeli Milletvekili Süreyya Sofuoğlu, 15 gün, hastalığına binaen, 27 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

İstanbul Milletvekili Abdurrahman Yazgan, 25 gün, hastalığına binaen, 5 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş, 10 gün, hastalığına binaen, 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Malatya Milletvekili H. Ziya Özkan, 10 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Rize Milletvekili Cevat Yalçın, 15 gün, hastalığına binaen 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Ordu Milletvekili Y. İzzettin Ağaoğlu, 20 gün, hastalığına binaen. 20 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, 25 gün, hastalığına binaen, 25 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen, 15 gün hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Konya Milletvekili Fakih Özfakih, 28 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Mardin Milletvekili Şevki Aysan, 10 gün, hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Yozgat Milletvekili Celâl Sungur, 15 gün, hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Niğde Milletvekili Asım Eren, 27 gün, hastalığına binaen, 2 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

Van Milletvekili Şükrü Köserreisöğlü, 15 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Bursa Milletvekili Baha Cemal Zağra, 12 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

İzmir Milletvekili Saim Kaygan, 15 gün, hastalığına binaen, 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Tokat Milletvekili Rıza Ulusoy, 45 gün, hastalığına binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Konya Milletvekili Kemal Ataman, 20 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Kocaeli Milletvekili Şahabettin Bilgisu, 15 gün, hastalığına binaen, 26 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Sivas Milletvekili Ahmet Kangal, 20 gün, mazeretine binaen, 5 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi, 1 ay, mazeretine binaen, 23 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü, 10 gün, mazeretine binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Ordu Milletvekili Ata Topaloğlu, 15 gün, mazeretine binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

Kütahya Milletvekili Rauf Kıray, 15 gün, mazeretine binaen, 28 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı, 10 gün, mazeretine binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Tekrar okutup teker teker oylarımıza sunacağım.

Kocaeli Milletvekili Süreyya Sofuoğlu, 15 gün, hastalığına binaen, 27 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Abdurrahman Yazgan, 25 gün, hastalığına binaen, 5 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş, 10 gün, hastalığına binaen, 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Malatya Milletvekili H. Ziya Özkan, 10 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Rize Milletvekili Cevat Yalçın, 15 gün, hastalığına binaen 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Ordu Milletvekili Y. İzzettin Ağaoglu, 20 gün, hastalığına binaen, 20 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, 25 gün, hastalığına binaen, 25 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen, 15 gün hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Konya Milletvekili Fakih Özfakih, 28 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Mardin Milletvekili Şevki Aysan, 10 gün, hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Yozgat Milletvekili Celâl Sungur, 15 gün, hastalığına binaen, 22 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Niğde Milletvekili Asım Eren, 27 gün, hastalığına binaen, 2 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Van Milletvekili Şükrü Kösereisoglu, 15 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Bursa Milletvekili Baha Cemal Zağra, 12 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

İzmir Milletvekili Saim Kaygan, 15 gün, hastalığına binaen, 17 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Tokat Milletvekili Rıza Ulusoy, 45 gün, hastalığına binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Konya Milletvekili Kemal Ataman, 20 gün, hastalığına binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Kocaeli Milletvekili Şahabettin Bilgisu, 15 gün, hastalığına binaen, 26 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Sivas Milletvekili Ahmet Kangal, 20 gün, mazeretine binaen, 5 . 9 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi, 1 ay, mazeretine binaen, 23 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü, 10 gün, mazeretine binaen, 19 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Ordu Milletvekili Ata Topaloğlu, 15 gün, mazeretine binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Kütahya Milletvekili Rauf Kıray, 15 gün, mazeretine binaen, 28 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN -- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı, 10 gün, mazeretine binaen, 21 . 8 . 1963 tarihinden itibaren

BAŞKAN -- Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. -- *Bu toplantı yılında iki aydan fazla izin alan Tokat Milletvekili Ali Rıza Ulusoy, İstanbul Milletvekili Abdurrahman Yazgan, Niğde Milletvekili Asım Eren ve Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi'nin ödeneklerinin verilebilmesi için keyfiyetin Genel Kurulun kararına sunulduğu hakkında Başkanlık tezkereleri (3/682, 3/683, 3/684, 3/685)*

BAŞKAN -- İzinleri 2 ayı tecavüz ettiği için tahsisatlarının verilebilmesi yüksek tasvibinize bağlı olan tezkereleri okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı sebebiyle, bu toplantı yılında, iki aydan fazla izin alan Tokat Milletvekili Ali Rıza Ulusoy'a ödeneklerinin verilebilmesi İçtüzüğü'nün 197 nci maddesi gereğince, Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN -- Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Kurula

Hastalığı sebebiyle, bu toplantı yılında, iki aydan fazla izin alan İstanbul Milletvekili Abdurrahman Yazgan'a ödeneklerinin verilebilmesi, İçtüzüğü'nün 197 nci maddesi gereğince, Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN -- Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı mahiyette bir tezkere daha var, okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı sebebiyle, bu toplantı yılında, iki aydan fazla izin alan Niğde Milletvekili Asım Eren'e ödeneklerinin verilebilmesi, İçtüzüğü'nün 197 nci maddesi gereğince, Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN -- Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aynı mahiyette bir tezkere daha var, okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı sebebiyle, bu toplantı yılında, iki aydan fazla izin alan Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi'ye ödeneklerinin verilebilmesi, İçtüzüğü'nün 197 nci maddesi gereğince, Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN -- Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. -- *Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddenin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin, Genel Kurulun 19 . 7 . 1963 tarihli 119 ncü Birleşiminde bina kiralari hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyona havalesine dair Ticaret Komisyonu Başkanlığı tezkeresi (2/526), (3/678)*

BAŞKAN -- Ticaret Komisyonu Başkanlığının bir tezkeresi var okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Halen Komisyonumuzda bulunan Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddenin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin, Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere Genel Kurulun 19 . 7 . 1963 tarihli 119 ncü Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Ko-

mısyonda görüşülmesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Gereğine müsaadelerinizi arz ederim.

Ticaret Komisyonu Bşk V.
Balıkesir
Cevat Kanpulat

BAŞKAN — Tezkereyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maliye, Sayıştay ve Plân Komisyonu başkanlıklarının bir tezkeresi var. Okutuyorum :

4. — *Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca, Van Milletvekili Muslih Görentaş ve Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Sayıştay kanun tasarılarının, havale edilmiş olduğu Maliye, Sayıştay ve Plân komisyonlarından ayrılacak 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair önergesi (1/474)*

Yüksek Başkanlığa

Anayasa Komisyonunun verdiği istisari mütalâada Anayasanın geçici 7 nci maddesine göre iki sene zarfında çıkarılması icabeden kanunlara ait tasarı tekliflerden biri bulunan Sayıştay Kanunu teklifinin, 2/532 esas sayısı ile 21 . 6 . 1963 tarihinde Maliye Komisyonuna havale edilmiş ise de, Millet Meclisi Genel Kurulunun 28 . 8 . 1963 tarihli toplantısında, mezkûr tasarı ve tekliflerin mevcut diğer bütün işlere takdimen ve öncelikle görüşülerek intacı hususuna kadar verilmiş bulunduğundan, bir an evvel görüşülerek sonuçlandırılmasını temin maksadıyla havale edilmiş olduğu Maliye, Sayıştay ve Plân Komisyonlarından 5 er üyeden

kurulacak geçici bir komisyonunda görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Maliye Komisyonu Sözcüsü Van
Erzurum Muslih Görentaş
Gıyasettin Karaca
Çanakkale
Şefik İnan

VELİ UYAR (Yozgat) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Veli Uyar.

VELİ UYAR (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, bu kanunla birlikte görüşülmesi icabeden kanun tasarıları arasında Muhasebe umumiye kanunu ile Artırma ve eksiltme kanun tasarıları da vardır. Bu kanun tasarılarının bilhassa Sayıştay Kanunu ile çok yakından alakası vardır. Tensip buyurulursa bu iki kanun tasarılarının da kurulacak bir Geçici Komisyona gönderilmesi için bir takrir vererek, kabulünü istihham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Uyar, bununla birlikte mütalâa edilmesini mi istiyorsunuz?

VELİ UYAR (Yozgat) — Aynıdır. Fakat, birbirleriyle bağdaştırılacak, birleştirilecek hükümleri vardır.

BAŞKAN — Komisyon bu işte mutabık mıdır?

VELİ UYAR (Yozgat) — Efendim, aynı anda görüşülmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Onu bilâhara yaparsınız. Yani teklifinizi getiriniz, bunlarla birleştirilerek müzakere edilmesini talebedin, o zaman bunları ilgili komisyona verelim.

Okutulmuş olan önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Türk vatandaşlığı kanunu tasarıları ile Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi ve Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arkan'ın, Vatandaşlık Kanununun 10 ncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Ko-*

misyona raporları (1/202, 2/18, 2/264, 2/389) (S. Sayısı: 267) (1)

BAŞKAN — Tasarı öncelikle görüşülecektir. Hükümet ve Geçici Komisyon yerlerini alınsınlar.

Sayın İçişleri Bakanı bulunmadığı için, müs-

(1) 267 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

teşarı Sayın Ahmet Koçak İçişleri Bakanı adına bulunmaktadır. Sayın Eriş lütfen Komisyondaki yerinizi alınız.

Tasarımın tümü üzerinde söz isteyen arkadaşımız var mı? Yok. Maddelere geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik teklifi var; ivedilik teklifini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Türk Vatandaşlığı Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kazanılması

I - Kanun yolu ile kazanma

1. Nesep ile

A) Doğum

MADDE 1. — Türkiye içinde veya dışında,

a) Türk babadan olan,

b) Türk anadan doğup da, babasının veya ülkesinde doğduğu devletin vatandaşlığını doğumla kazanamıyan,

c) Türk anadan evlilik dışında doğan çocuklar, doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlarıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Kırca.

ÇOŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bu maddenin B bendi Anayasamızın 54 nci maddesinin 2 nei fıkrasını aşan bir hüküm taşımaktadır. Anayasamızın 54 nci maddesinin 2 nei fıkrası aynen şöyle der: «Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenir.»

Yabancı babadan doğan çocuğun durumu bu hükümle düzenlenmektedir. «Türk anadan doğup da, babasının vatandaşlığını doğum ile kazanamıyan çocuk Türktür» demekle bunun mefhumu muhalifinden, babası çocuğun doğum anında yabancı uyruklu bir kimse ise, çocuk Türk anadan doğsa dahi, Türk olmayacaktır. Ancak, aynı zamanda bu hükümde «ülkesinde doğduğu devletin vatandaşlığını doğumla kazanamıyan» diye serdedilen bir husus da vardır: Yani, çocuk Türk anadan doğmuş olacak; ve aynı zamanda ülkesinde, doğduğu devletin vatandaşlığını da

doğumla kazanamamış olacak... Bunun muhtelif sebepleri olabilir. Ezcümle, baba tabiiyetsiz olabilir.. Baba tabiiyetsiz olduğu takdirde Anayasamızın hükmü gereğince, ana Türk olmakla, Anayasamızın hükmü icabı, çocuk da Türk olacaktır.

Bu itibarla, Türk anadan doğmuş olmak şartıyla, yabancı babadan doğan, denilmesi lâzımdır. Ama tabiiyetsiz babadan değil.. Eğer çocuk tabiiyetsiz babadan doğmuşsa ve ana da Türkse, Anayasa hükmüne göre çocuk da Türktür. Binaenmaleyh «veya ülkesinde doğduğu devletin» ibaresi Anayasaya aykırıdır. Vatandaşlık hukukumuz Anayasada derpiş edildiğinden fazla tahdid edilmektedir. Bunun çıkartılması için bir takdir taktim ediyoruz.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok.

Sayın Kırca, takririnizi bekliyoruz.

ÇOŞKUN KIRCA (İstanbul) — Yazıp taktim edeceğiz efendim.

BAŞKAN — Sayın Kırca arkadaşımızın değişikliğe önergesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1 nei maddenin (b) bendinin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim:

b) Türk anadan doğup da babasının vatandaşlığını doğumla kazanamıyan,»

C. H. P. Grubu adına

İstanbul

Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon Sayın Kırca'nın önergesine katılıyor. Önergenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin nazara alınması kabul edilmiştir.

Komisyon fiilhâl iştirak ediyorlar mı?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Şimdi maddeyi kabul buyurdunuz önergeyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Hal değişikliği

MADDE 2. — Yabancı anadan evlilik dışında doğan çocuk,

- a) Nesebinin tashihi,
- b) Babalığın hükümlerle tahakkuk etmesi,
- c) Tanıma,

yollarından biriyle bir Türk vatandaşına neseb bağı ile bağlanırsa, doğumundan başlayarak Türk vatandaşı olur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

C) Evlât edinme

MADDE 3. — Evlât edinme evlâtlığın vatandaşlığına tesir etmez. Ancak, küçük olan vâlâtlık, vatansız olur veya anaşısı babası bulunmaz veyahut nerede olduğu bilinmezse, bir Türk tarafından evlâtlığa alınmakla Türk vatandaşı olur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Dağım yeri ile

MADDE 4. — Türkiye’de doğup da, ana veya babasının vatandaşlığını doğumla kazanamayan çocuklar, doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlarıdır.

Türkiye’de bulunmuş çocuklar, aksi sabit olmadıkça, Türkiye’de doğmuş sayılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. Evlenme ile

MADDE 5. — Bir türkle evlenen yabancı kadın Türk vatandaşlığına geçmek istediğini 42 nci maddede gösterilen şekilde bildirdiği veya vatansız bulunduğu veyahut evlenmekle eski vatandaşlığını kaybettiği takdirde, Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.

Evlenmenin butlanma karar verilmesi halinde akitte hüsnüniyetli olan kadın, Türk vatandaşlığını muhafaza eder.

Butlanma karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar, ana veya babaları hüsnüniyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler?.. Etmeyenler?.. Kabul edilmiştir.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE KAZANMA

I - Vatandaşlığa alınma şartları ve ikamet

A) Genel olarak vatandaşlığa alınma

MADDE 6. — Aşağıdaki şartları taşıyan yabancılar Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığına alınabilirler

Vatandaşlığa alınmasını isteyen kişi,

a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanununa göre reşit olmalıdır.

b) Müracaat tarihinden geriye doğru son üç yıl kesintisiz geçmek şartıyla Türkiye’de beş yıl ikamet etmiş olmalıdır.

c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışı ile teyid etmiş olmalıdır,

ç) İyi ahlak sahibi olmalıdır,

d) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden hastalığı bulunmamalıdır,

e) Yeteri kadar Türkçe okuyup yazma bilmelidir.

f) Türkiye’de kendisinin ve geçimi ile yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleke sahib olmalıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler?.. Etmeyenler?.. Kabul edilmiştir.

B) İstisnai vatandaşlığa alınma

MADDE 7. — Aşağıdaki hallerde 6 nci maddede şartlar aranmaksızın, bir yabancı isteği üzerine İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığına alınabilir.

a) Türk vatandaşlığını her hangi bir şekilde kaybetmiş olanların sonradan doğmuş reşit çocukları,

b) Bir Türkle evli olanlarla, bunların reşit çocukları,

c) Türk soyundan olanlarla, eşleri ve reşit çocukları,

ç) Bir Türk vatandaşı ile evlenme kararıyla Türkiye’de yerleşmiş olanlar,

d) Türkiye’ye fabrika, imalâthane gibi sanayi tesisleri getiren ve bu sahada hizmeti geçen veya geçecek olan, sını ve ticari bir teşekkülün sahip, hissedar veya müdürü bulunan veya bilim, teknik ve sanat sahasında Türkiye’ye olağanüstü hizmeti düşünülen kimseler,

e) Vatandaşlığa alınması Bakanlar Kurulunca faydalı veya zaruri görülenler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Turhan Kut arkadaşımızın değiştirtmesini okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk Vataudashlığı Kanunu) tasarısının 7 ne maddesinin ;

(d) fıkrasındaki (sahada) ve (sahasında) kelimelerinin (alanda) ve alanında) olarak,

(e) fıkrasındaki (zaruri) kelimesinin ise (zorunlu) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

Tekirdağ
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon değiştirge önergesi ne katılıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir. Komisyon filhal iştirak ediyor. Maddeyi kabul ettiğiniz değişiklikle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

(c) Yeniden vatandaşlığa alınma

MADDE 8. — İçişleri Bakanlığı bu kanuna göre Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanları, ikamet şartını aramaksızın, yeniden vatandaşlığa alabilirler. 35 ne madde hükmü saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında buyurum Sayın Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bu salâhiyetin münhasıran İçişleri Bakanlığına verilmesinin idari bakımdan yerinde olup olmadığı eayı sualdir. «İkamet şartı aramaksızın» dendiğine göre, bu şekilde vatandaşlığı kaybetmiş olanların önemli bir kısmı dış memleketlerde bulunan kimse-ler olabilir. Binaenaleyh, ilgili diğer bakanlıkların da bu hususta mütalâasını, sadece İçişleri Bakanlığının tasarrufunun sebebi tahakkuk ederken değil, aynı zamanda bizatihi vatandaşlığa tekrar alınma tasarrufunun tahakkuku için şart olmalıdır. Bendeniz burada, da, vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararıyle olduğuna göre, bu şekilde kaybettikten sonra alınmanın da yine Bakanlar Kurulu kararıyle olmasını daha muvafık görüyorum. Ancak bu hususta bir takrir verme-

den evvel, muhterem komisyonun ve Hükümetin görüşünü öğrenmek isterim.

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet bu mevzuda ne düşünüyorlar?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Biz de aynı noktai nazara iştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Kırca'nın ileri sürdükleri noktai nazara iştirak ediyorsunuz.

O halde Sayın Kırca, lütfen takriminizi hazırlayınız.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Takdim edeceğim efendim.

BAŞKAN — Sayın Kırca, işaret ettiğiniz noktalar için takrirlerinizi daha evvelden hazırlamanızı rica edeceğim.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Efendim, yarım saat evveline kadar komisyon sözcülüğü vazîfesi yapıyordum.

BAŞKAN — Peki, hazırlayıp veriniz efendim..

Sayın Kırca'nın önergesini okutuyorum efendim :

Yüksek Başkanlığa

8 ne maddedeki «İçişleri Bakanlığın» ibaresinin «Bakanlar Kurulu, Kararname ile», olarak tashihini arz ve teklif ederim.

C. H. P.

Grup adına

İstanbul

Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Evet, katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyorlar.. Nazarı dikkate alınması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın komisyon filhal iştirak ediyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak ediyor. Şimdi maddeyi kabul buyurduğumuz değiştirge ile birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Yabancıların ikamet

MADDE 9. — Bir yabancı için ikamet Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturaktır. Yabancıların toplamı altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bulunması ikamet süresini kesmez. Ancak Türkiye dışında geçirdiği zaman ikamet süresinden sayılmaz.

Türkiye’de, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre ikametgâh sahibi olan yabancıların, tedavi öğrenim veya her hangi bir mücbir sebeple Türkiye dışına çıkması veya böyle bir sebeple Türkiye dışında kalması hallerinde, dışarda geçen zamanın toplamı altı ayı geçse dahi ikamet süresi kesilmemiş olmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Yılanlıoğlu.

İSMAIL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım, kanunun iyi bir şekilde tatbik edilebilmesi için, sarh olması şarttır Burada : «Türkiye’de Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre ikametgâh sahibi olan yabancıların tedavi, öğrenim veya her hangi bir mücbir sebeple» deniyor

Şimdi, burada hastalık sebebiyle gidebilir; hakikaten bu bir mücbir sebeptir. Öğrenim maksadiyle gidebilir.

Bunun dışında bir mücbir sebep varsa, tedavi, öğrenim gibi sebepler madem ki, buraya kaydedildi; bu hususların yine burada sarahatle açıklanması lâzımdır. Bu mücbir sebebi kim takdir edecek? İçişleri Bakanlığı mı takdir edecek, Bakanlar Kurulu mu takdir edecek? Ayrıca bâzı insanlar Avrupa’da, yabancı memleketlerde gezmeyi de mücbir bir sebep sayabilir. Bu bir kıymet ölçüsüdür, yuvraklık bir kelimedir. Yanı, böyle kelimelerin kanuna konması, kanunun tatbikatında birtakım suiistimallere ve yanlış tatbikata sebebiyet verir.

Binaenaleyh, ben maddeden bu mücbir sebebin çıkarılmasını teklif ediyorum. Komisyonun da bu husustaki fikrini öğrenmek isterim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Efendim, encümende kanunun müzakeresi esnasında bu madde üzerinde filhakika uzun uzun münakaşa

edildi. Ancak, mücbir sebebin ne olduğunu daha evvelden tahmin etmek ve hepsini tasrih etmek mümkün değildi. O itibarla, biz, hastalık, öğrenim ve buna mümasil mücbir sebepler demeye mecbur olduk. Kaldı ki, mücbir sebebi takdir edecek makam, bir hata işlemiş olabilir. Bunu o makam takdir edecektir. Bu takdirde de mağdur olan veya bu yüzden her hangi bir şikâyeti bulunan vatandaşlar idari kaza yolu ile hakkını arayacaklardır. Bu itibarla, Sayın Yılanlıoğlu’nun noktai nazara komisyon olarak iştirak edemiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Yılanlıoğlu’nun esasen bir değıştirgeleri yok. Komisyonun sözleri sizi tatmin etti mi Sayın Yılanlıoğlu? Başka bir diyeceğiniz var mı?

İSMAIL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Önerge veriyorum.

BAŞKAN — Sayın Yılanlıoğlu’nun değıştirge önergesini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

9 nci maddedeki «mücbir sebep» lerin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu

İ. Hakkı Yılanlıoğlu

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor. Nazara alınmasını oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2. Vatandaşlığa alınmada usul

A) Müracaat makamı

MADDE 10. — Türk vatandaşlığına alınma dileği 6 nci madde gereğince vatandaşlığa alınmada ilgilinin oturduğu, 7 ve 8 nci maddeler gereğince vatandaşlığa alınmada, bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine, yabancı memlekette, Türk konsoloslughuna bir dilekçe ile sunulur.

Bu makamlarca tamamlanan evrak, gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

B) Soruşturma

MADDE 11. — Vatandaşlığa alınmasını istiyen kişi hakkında İçişleri Bakanlığınca tesbit edilecek esaslara göre soruşturma yapılarak gerekli şartların bulunup bulunmadığı araştırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Yok.. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III - SEÇME HAKKI İLE KAZANMA

1. Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler

MADDE 12. — Aşağıdaki kişiler, Türk Meclisi Kanununa göre reşit olmalarından başlayarak bir yıl içinde Türk vatandaşlığına dönebilirler :

a) Türk anadan doğup da Türk vatandaşlığını kazanamayanlar,

b) 30 ve 37 nci maddeler gereğince, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler,

c) 32 ve 36 nci maddeler gereğince ana ve ya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Buyurun Sayın Kırca.

C. H. P. GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA

(İstanbul) — Burada galiba kanun tekniği bakımından bir terimde hata var. «Türk vatandaşlığına dönebilirler» deniyor. Gereği maddenin (b) ve (c) bentleri dönme şıkkını tıpkı 13 nci madde gibi derpiş etmişse de, (A) bendinde «dönme» bahis konusu değildir. Çünkü, daha evvelden Türk vatandaşı değildir bahis konusu olan kişiler..

Bu itibarla, esasen bölümün başlığına da uygun olarak ki, orada «seçme hakkı» ile «kazanma»denmektedir, «dönebilirler» yerine «seçebilirler» denmekte fayda vardır. Bu istikamette bir de tahrir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?.. Yok. Sayın Kırca'nın değiştirgesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

12 nci maddenin ilk cümlesindeki «vatandaşlığına dönebilirler» kelimesinin «vatandaşlığını seçebilirler» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

C. H. P. Grupu adına
İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Fihâl iştirak ediyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon fihâl iştirak ediyor. Maddeyi kabul buyurduğunuz önerge ile birlikte oyununza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Evlenme ile Türk vatandaşlığını kaybeden kadın

MADDE 13. — 19 ncu madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadın bu evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde Türk vatandaşlığına dönebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV - VATANDAŞLIĞI KAZANMANIN SONUÇLARI

1. Evlenmede çocuklar

MADDE 14. — Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadının küçük çocukları,

- Babannin ölmüş bulunması,
- Babannin belli olmaması,
- Babannin vatansız bulunması,
- Çocuğun vatansız olması,
- Velâyetin anada bulunması,

hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Vatandaşlığa alınma

A) Eş

MADDE 15. — Vatandaşlığa alınma eşir vatandaşlığına tesir etmez, ancak, vatansız kadın, kocasına bağlı olarak Türk vatandaşı olur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Çocuklar

MADDE 16. — Küçük çocuklar Türk vatandaşlığına alınan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Türk vatandaşlığına alınan kadının küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız olması,
- ç) Çocuğun vatansız olması,
- d) Velâyetin anada bulunması,

hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. Seçmen hakkı ile kazanma

- A) Türk vatandaşlığına seçen kişinin eşi ve çocukları

MADDE 17. — Bu kanunun, vatandaşlığı kazanmanın sonuçlarını düzenleyen 15 ve 16 ncı maddeleri 12 ncı madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönen kişilerin eşleri ve küçük çocukları hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Türk vatandaşlığına seçen kadının çocukları

MADDE 18. — Evlenme ile Türk vatandaşlığından ayrılan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığına kaybeden küçük çocuklar, kadının 13 ncü madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönmesi halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Kadına Türk vatandaşlığına kaybettiren evlenmeden olan küçük çocukları, 16 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kaybı

I - KANUN YOLU İLE KAYIP

Evlenme

MADDE 19. — Yabancı ile evlenen Türk kadının kocasının millî kanunu evlenme sebebi ile

kocanın vatandaşlığını kadına bahsettiği ve kadının kocasının vatandaşlığını seçtiğini 42 ncı maddede gösterilen şekilde bildirdiği takdirde, Türk vatandaşlığını kaybeder.

Kadın kocasının vatandaşlığını belirli şartların gerçekleşmesi ile kazanıyorsa; Türk vatandaşlığını o tarihte kaybeder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Turhan Kut arkadaşımızın değiştirge önermesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk vatandaşlığı kanunu) tasarısının 19 ncü maddesinin ikinci satırındaki (millî) kelimesinin (ulusal) olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

Tekirdağ
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. ALÂ-EDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Evet.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Maddeyi bu değişikliklerle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE KAYIP

1. Vatandaşlıktan çıkma

A) Çıkma şartları

MADDE 20. — Türk vatandaşlığından çıkma, aşağıdaki şartlarla, Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

- a) Mümeyyiz ve reşit olmak,
- b) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,

Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak kaydından istisnası zaruri görülenler hakkında Millî Savunma Bakanlığınca izin verilmesi mümkündür. Ancak, bu şekilde Türk vatandaşlığından çıkan şahıs yeniden vatandaşlığa alındığı takdirde askerlik hizmetini yapmakla ödevlidir.

c) İradesi dışında her hangi bir sebeple başka bir devlet vatandaşı olmak veya başka bir devlet vatandaşlığına kazanacağı hakkında inandırıcı belirtiler bulunmak.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

B) Müracaat makamı

MADDE 21. — Türk vatandaşlığından çıkma dileği, Türkiye içinde ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülkiye âmirine, yurt dışında Türk Konsoloslughuna bir dilekçe ile sunulur.

Bu makamlara tamamlanan evrak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C) Çıkma belgesi

MADDE 22. — Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, aynı zamanda başka bir devlet vatandaşı ise çıkma belgesi kendisine derhal verilir.

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, başka bir devlet vatandaşı değil ise, çıkma belgesi, ilgili yabancı devlet vatandaşlığına girdiğini bildirir belgeyi gösterdiği zaman kendisine verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C) Çıkma hükmü

MADDE 23. — 22 nci madde uyarınca çıkma belgesinin verilmesi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir.

20 nci madde uyarınca verilen izin tarihinden başlayarak üç yıl içinde bu belge alınmış ise, Türk vatandaşlığının kaydı kesinleşir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2. Vatandaşlığa alınmanın iptali

MADDE 24. — Yetkili makam kararı ile vatandaşlığa alınma, ilgilinin yalan beyanı veya önemli hususları gizlemesi sonucu vukubulmuş ise, vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir.

İlgilinin Türk vatandaşlığına alınmasından başlayarak beş yıl geçtikten sonra iptal kararı verilemez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Kırcı.

ÇOŞKUN KIRCA (İstanbul) — Daha önceki bir maddede vatandaşlığa alınma kararı hususunda bâzı şıklarda İçişleri Bakanlığına ve-

rilmiş olan salâhiyet artık Bakanlar Kuruluna devredilmiş olduğu eihetle, kanun tekniği bakımından bu maddenin başlığındaki «Yetkili makam kararı ile» tabirinin çıkarılması lâzımdır. Çünkü, hadema vatandaşlığa alınma hususu daima Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile olacaktır.

Binaenaleyh, madde şöyle yazılmalıdır: «Vatandaşlığa alınma, ilgilinin yalan beyanı veya önemli hususları gizlemesi sonucu vukubulmuş ise, vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir.»

Bu istikamette bir taktir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Yok. Sayın Kırcı'nın değıştirgeleğini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

24 nci maddenin ilk fıkrasının başındaki «yetkili makam kararı ile» ibaresinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

C. H. P. Grubu adına

İstanbul

Çoşkun Kırcı

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. ALÂ-EDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Efendim, filhalka salâhiyetli Bakanlar Kuruludur. Fakat Bakanlar Kurulu bu salâhiyetini bu yetkisini aynı zamanda bir başka madde ile İçişleri Bakanlığına devretmeye de mezundur. Bu bakımdan biz geniş bir ifade olarak, «Bakanlar Kurulu» tabiri yerine «salâhiyetli makam» ibaresini kullanılmamasını daha uygun bulduk. Encümen olarak bu noktada ısrar ediyoruz.

C.H.P. MECLİS GRUPU ADINA ÇOŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyondan bir sual sorabilir miyim?

BAŞKAN — Alâeddin Bey, ayrılmamız bir sual soracaklar. Buyurun, sorunuz.

ÇOŞKUN KIRCA (İstanbul) — Böyle bir sisteme Türk İdare Hukukunda ilk defa muttali oldum. Biraz evvel tashih ettik ve «Bakanlar Kurulu kararnamesiyle» dedik. Kararname demek, Türk İdare Hukukunda yerleşmiş mânasiyle «Cumhurbaşkanının iradesini ihtiva eden hukukî bir vesika» demektir. Ve Bakanlar Kurulunca yapılır. Binaenaleyh, Bakanlar Kurulunun bu tarzda ısrar edeceği bir karar alması üzerine, yetkiyi bilâhara İçişleri Bakanlığına

devretmesi, zannediyorum gayrimümkün değildir. Fakat İdare Hukukumuzda, benim bilebildiğim kadar, yeni bâzı müphemler yaratacaktır. Bendeniz prensip bakımından bu, «yetkili makam kararı» başlığının bu maddede bulunmasına muhalifim. Bu itibarla takriminde ısrar ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Efendim, bu Vatandaşlık Kanunu tasarısı, çok uzun zaman evvel Hükümet tasarısı olarak tedvin edilmiş ve ilmi bir seminerden de geçirilmiştir, bize ifade edileceğine göre... Bu ilmi seminerde hazır bulunan profesörler teker teker maddeler ve istilâhlar üzerinde durmuşlardır. Bu bakımdan biz oradan mülhem olarak aynı zamanda bizi de tatmin edici bir beyan olarak ifade edildiği için daha mülâyim bulduk. Takdir gayet tabii Yüksek Heyetinizin olacaktır.

BAŞKAN — Kırca arkadaşımızın önergesine Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. 18 e karşı 24 oyla önerge kabul edilmemiştir.

Turhan Kut arkadaşımızın bir değişik önergeleri var, onu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk Vatandaşlığı Kanunu) tasarısının 24 ncu maddesinin 3 ncu paragrafındaki;

(Zaruri) kelimesinin (zorunlu),

(Şahıs) kelimesinin (kişi) olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

Tekirdağ

Turhan Kut

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Aytas.

MEHMET ALİ AYTAŞ (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, Muhterem Turhan Kut arkadaşımız istilâhları türkçeleştirmek hususunda gayret sarf etmektedirler. Şüphesiz bu gayreti takdire şayandır. Ancak, teklif ettiği kelimeler, acaba vaz'etmek istediği yerlerdeki mânayı ifade ediyor mu? Bu husustaki salâhiyetini Meclis bilmiyor. Bu gibi işlerde salâhiyetli komisyon inceleme yapmalı ve daha çok Türkçe terimleri kullanılmalıdır. Fakat uydurma değil, yerinde Türkçe kelimeleri kullanmalıdır.

Ben Meclisin bir üyesi olarak, böyle türkçeleştirme hususunda münferit tekliflerin yerinde olmayacağı kanaatinde bulunuyorum. Bu sebeple Muhterem Turhan Kut arkadaşımızın teklifinin reddini teklif ederim. Hümetleriyle.

BAŞKAN — Sayın Turhan Kut arkadaşımız buradalar mı? Bir defa maddede biz böyle bir şey göremedik. «Zaruri» veya «Zorunlu» diye bir kelime yok. Acaba başka bir maddeye mi ait? Herhalde yanlış bir maddeyi almışlar, 24 ncu maddede «Zaruri, zorunlu» diye geçen kelimeler yok; «kişi» yapmak istediği «şahıs» da yok. Bu herhalde başka bir madde ile ilgili olacak? Kendileri o maddeyi bulsunlar ve bize bildirsinler. Onun için önergelemini şimdilik nazara alınmış oluyoruz.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

3. Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler

A) Kaybettirme

MADDE 25. — Aşağıdaki kişilerin Türk vatandaşlığını kaybettiklerine İçişleri Bakanlığı tarafından karar verilebilir:

a) Türk vatandaşlığından çıkma izni almaksızın kendi istekleri ile yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar,

b) Yabancı bir devletin, Türkiye'nin milli menfaatlerine uymayan veya memlekette ihtiyac duyulan her hangi bir hizmetinde bulunup da Hükümetçe, bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında elçilik veya konsolosluklarımız, yurt içinde ise mahalli mülkiye âmirleri tarafından bildirilmesine rağmen üç aydan az olmamak üzere verilecek münasip bir süre içerisinde kendi istekleriyle bırakmayanlar,

c) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin her türlü hizmetinde kendi istekleriyle Hükümetin izni almaksızın çalışmaya devam edenler,

e) Yurt dışında bulunup da muvazzaf askerlik görevini yapmak veya Türkiye'de savaş halinin ilânı üzerine, yurt dışında bulunup da yurt savunmasına katılmak için yazı ile, buna imkân bulunmadığı takdirde, ilgilinin bulunduğu yerde ilân suretiyle yapılacak resmî çağrıya mâzeretsiz olarak üç ay içinde icabet etmeyenler,

d) Sevk sırasında veya kıtalarına katıldıktan sonra yurt dışına kaçıp da kanuni süre içinde dönmeyenler,

e) Ordu mensupları ile askerlik görevini yapmakta olanlardan görev, izin, hava değişikliği veya tedavi için yurt dışında bulunup da süresi bittiği halde mazeretsiz olarak üç ay içinde geri dönmeyenler,

f) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazandıktan sonra kesintisiz olarak en az yedi yıl Türkiye dışında oturan ve Türkiye ile ilişkisini ve bağlılığını kesmediğine ve Türk vatandaşlığını muhafaza ettiğine delâlet edecek resmî temas ve işlemleri bulunmayanlar.

(ç) (d) ve (e) bendlerine göre karar verilebilmesi için Millî Savunma Bakanlığının teklifi şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Buyurun. Sayın Kırca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Biraz evvel Yüce Heyet sayın komisyonun görüşüne iştirakle esasen Bakanlar Kurulunun vatandaşlık işlemleri konusundaki yetkilerini İçişleri Bakanlığına devredebileceğini kabul ettiğine göre, yine prensibe uyarak, bu kadar mühim bir konuda «İçişleri Bakanlığı» ibaresini «Bakanlar Kurulu Kararnamesi» ibaresiyle - daha evvel yaptığımız değişikliğe uyarak - değiştirmenizi arz ve teklif ediyorum. Onun için 45 nci maddenin prensibi şimdiden kabul edilmiş bulunduğuna göre Bakanlar Kurulu bu husustaki yetkisini de bir kararname ile İçişleri Bakanlığına devredebilir.

İkinci nokta : (E) bendinde «Ordu mensupları» kelimeleri geçiyor. Umumiyetle Anayasamızda da «Ordu» demiyoruz, «Silâhlı Kuvvetler» diyoruz. Bu itibarla «Ordu» kelimesinin de, şimdi kullanmayı itiyat edindiğimiz «Silâhlı Kuvvetler» tâbiri ile değiştirilmesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı? Yok. Sayın Kırca'nın değiştirge önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

25 nci maddenin ilk cümlesindeki «İçişleri Bakanlığı» ibaresinin «Bakanlar Kuruluna, ka-

rarnama ile» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

**C. H. P. Grubu adına
İstanbul
Coşkun Kırca**

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir önerge daha var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

25 nci maddenin (e) bendindeki «Ordu» kelimesinin «Silâhlı Kuvvetler» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

**C. H. P. Grubu adına
İstanbul
Coşkun Kırca**

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye de katılıyorlar. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Turhan Kut arkadaşımızın bu madde üzerinde bir değiştirge önermeleri var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk Vatandaşlığı Kanunu) tasarısının 25 nci maddesinin,

b) fıkrasındaki (münasip) kelimesinin (uygun),

c) fıkrasındaki (mazeretsiz) kalimesinin (özürsüz),

d) fıkrasındaki (sevk) kelimesinin (yollama),

e) fıkrasındaki (mazeretsiz) kelimesinin (özürsüz) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

**Tekirdağ
Turhan Kut**

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu erendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon değiştirgeye katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değiştirge önergesi reddedilmiştir.

Maddeyi, kabul buyurduğunuz değiştirgelerle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Yurt dışında bulunup da, Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış emniyeti aleyhine faaliyette bulunan ve hakkında Türkiye'de ceza kovuşturması yapılmasına imkân bulunamayan ve yurda dönmesi için yapılan davete üç ay içinde mâzeretsiz olarak icabet etmeyen Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlıktan çıkarılabilir.

Bu hüküm, Türkiye savaş halinde bulunduğu zaman, doğumla Türk vatandaşı olanlar hakkında da uygulanabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok.

Turhan Kut arkadaşımızın değiştirgelerini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk Vatandaşlığı Kanunu) tasarısının 26 nci maddesinin birinci paragrafındaki;

(Emniyeti) kelimesinin (güvenliği),

(Mazeretsiz) kelimesinin (özürsüz) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

Tekirdağ
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III - Seçme hakkı ile kayıp

1. Türk vatandaşlığını kazanan çocuklar

MADDE 27. — Aşağıdaki Türk vatandaş-

ları eşit olmalarından başlayarak iki yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler :

a) Analarına bağlı olarak doğumla Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı babalarının vatandaşlığını kazananlar,

b) Evlâtlığa alınmakla Türk vatandaşı olanlar,

c) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar,

ç) Her hangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olanlar.

Yukardaki hükümler gereğince vatandaşlıktan ayrılma ilgiliyi vatansız kılacak, ise, bu hak kullanılmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadın

MADDE 28. — 5 nci madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadınlar evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde, evlenmeden önce sahiboldukları bu vatandaşlığa dönebildikleri takdirde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

MEHMET ALİ AYTAS (İzmir) — Komisyona bir sual sormak istiyorum.

BASKAN — Buyurun efendim.

MEHMET ALİ AYTAS (İzmir) — Acaba, evvelâ evlenme yoluyla Türk vatandaşlığına geçmiş bulunan bir bayan, evlenme münfesih olduğu zaman, 3 yıl zarfında hiç müracaat etmezse Türk vatandaşlığı vasfını muhafaza eder mi?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Edecektir.

MEHMET ALİ AYTAS (Devamla) — Üç yıl içinde kendisi menfi bir müracaatta bulunmazsa yani, Türk vatandaşlığından ayrılma hususunda bir talepte bulunmazsa yine Türk vatandaşı olarak kalacak mıdır?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Kalacaktır.

MEHMET ALİ AYTAS (Devamla) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV - KAYBIN SONUÇLARI

1. Genel olarak yabancı muamelesi

MADDE 29. — Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tabi tutulur. İkamet, gayrimenkul edinme ve feragı, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılarâ tanıdığı haklardan faydalanabilirler. 33 ve 35 nci mddeler hükümleri saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok.

Turhan Kut arkadaşımızın değiştireceğini okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

267 sıra sayısında kayıtlı (Türk Vatandaşlığı Kanunu) tasarısının 29 ncu maddesinin; başlığının (Genel olarak yabancı işlemi) ve üçüncü satırındaki (muamelesine) kelimesinin (işlemine) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim, saygılarımla.

Tekirdağ
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önerenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Evlenmede çocuklar

MADDE 30. — Yabancı ile evlenmek suretiyle 19 ncu madde gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kadının küçük çocukları;

- Babanın ölmüş bulunması,
- Babanın belli olmaması,
- Babanın vatansız olması,

Hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Bu fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı, çocuk 15 yaşından büyük ise, yazılı muvafakatine bağlıdır.

Yukardaki fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı çocukları vatansız kılaacak ise, çocuklar Türk kahırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Buyurunuz Sayın Aksoy.

REFET AKSOY (Ordu) — Bu maddede çocuğun annesi, babası meçhul bir vaziyete düşmüşse, yani ölümle, tegayyüple ve saire ile. Eğer çocuk çok küçük yaşta ise, «Doğrudan doğruya annesinin tabi olduğu tâbiyete kaydı yapılır.» diyor. Fakat çocuk 10 yaşında ise «rızası alınır» deniyor. Bu hal Kanunu Medeninin çocuğun reşitlik hakkındaki hükmüne aykırıdır. Reşit bir çocuk 16 veyahut 18 yaşındadır.

Binaenaleyh, bence 10 yaşındaki çocukların dahi muvafakati alınmadan kaybolan annesinin veyahut babasının tâbiyeti Türk ise, o tâbiyete bağlanması zaruridir. Bu hususta encümenin görüşünü öğrenmek isterim.

BAŞKAN — Sayın Yılanlıoğlu.

İSMAİL YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Aynı şeyi söyleyecektim, onun için konuşmaktan vazgeçtim.

BAŞKAN — Komisyonun bir fikri var mı efendim? Sayın Refet Aksoy'un öğrenmek istediği hususlarda beyanda bulunmak isterler mi?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Anlıyamadık efendim.

BAŞKAN — Refet Beyefendi, komisyon konuşmamızı takibedememiş, bir daha lütfetmek imkânı var mı? Buyurunuz Sayın Aksoy.

REFET AKSOY (Ordu) — Okunan 30 ncu maddede şöyle deniyor: «Bir anadan, babadan doğan çocuk, anne ve baba her hangi bir suretle yani ölümle, tegayyüple ve saire ile ortadan kaybolursa» o zaman bıraktığı çocuk küçük çağda ise ve aynı zamanda anası veya babası malûm değilse, annesinin tâbiyeti ne ise onun tâbiyetine kaydolunur. Eğer ki çocuk, 10 yaşında ise, çocuğun muvafakati alınarak kaydolunur.» diyor.

Halbuki Kanunu Medenimiz reşitlik hakkını 16 yaş olarak kabul etmiştir. (18 sesleri) Evet 18.. Şimdi reşit olmadığına göre annesi ve babası olmadığına göre, bu çocuğun elbette bir vasisi vardır, vesayet altındadır. O zaman vasisinin muvafakatini almak lâzım ve yahut yoksa, 10 yaşındaki çocuğu da diğer küçük çocuklar misillü annesinin veyahut babasının tâbiyetine tabi tutmak lâzım gelir. Bu hususta Hükümetin veyahut encümenin düşüncesi nedir, bunu öğrenmek istiyorum?

BAŞKAN — Efendim bu 10 yaş kaydına işaret ediyorlar, Sayın Aksoy.. Ve devamla «Medeni Kanunda 18 yaş reşitlik yaşıdır; bu hususta Hükümet ne derler.» diyor?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Efendim, kanundaki kayıt 10 yaş değil, 15 yaştır. Bu gibi hususi kanunlarda, Tâbiyet kanunlarında bilhassa ecnebi memleketlerde, arkadaşların da komisyonlarda bize izah ettiklerine göre, bir takım özel yaş hadleri tanınmaktadır. 18 yaş esasen kabul edilmiş olsa, o takdirde çocuğun muvafakatını almaya ayrıca lüzum kalmadan çocuğun arzusuna tabi olmak icabederdi. Ama ekseriyetle ileri Garp memleketlerinde tatbik edilen biraz evvel arz ettiğim özel yaş hadleri nazarı itibara alınmak suretiyle ve mâkul bir yaş haddi mülâhazası ile 15 yaş kanuna alınmıştır.

REFET AKSOY (Ordu) — Bir sual soracağım efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

REFET AKSOY (Ordu) — Kanunu Medeni haricinde, yani 18 yaş haddinin haricinde «bâzi kanunlarda 15 yaştan aşağı diye bir hüküm vardır.» dediler. Bunun hangi kanun olduğunu izah ederler mi?

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bizzat Medeni Kanun.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Devamla) — Arkadaşların da işaret ettikleri gibi, bizzat Medeni Kanunda bu yaş haddinin tesbit edildiğini görüyoruz. İleri Garp memleketlerinde bu gibi Tâbiyet kanunlarında, özel yaş hadleri 14 gibi mâkul bir yaş, yani, çocuğun benliğini idrak etmiş olması mülâhazasıyla, 18'inden dün dahi olsa, 15 yaş mâkul bir yaş haddi olarak kabul etmişlerdir. Bizde bunu tabii olarak, 15 yaş Hükümetin teklifi üzerine encümen olarak kabul ettik.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. Vatandaşlıktan çıkma

A) Eş

MADDE 31. — Vatandaşlıktan çıkma eşin vatandaşlığına tesir etmez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Çocuklar

MADDE 32. — Küçük çocuklar, Türk vatandaşlığından çıkan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

Ananın Türk vatandaşlığından çıkması küçük çocuğun vatandaşlığına tesir etmez. Ancak, vatandaşlıktan çıkan ananın küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın yabancı olması,
- ç) Velâyetin anada bulunması,

hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Şu kadar ki, velâyetin anada bulunması halinde onbeş yaşından küçük çocuğun anaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybetmesi için Türk babanın yazılı muvafakati şarttır.

Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığını kaybı; çocuk, onbeş yaşından büyük ise, yazılı muvafakatine bağlıdır.

Yukardaki hükümler gereğince vatandaşlığını kaybı, çocukları vatansız kılacak ise, çocuklar Türk kabırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Alicanoğlu.

MAHMUT ALİCANOĞLU (Sinop) — Efendim, 32'nci maddenin (Ç) fıkrasında bir kelime hatası olmuş, onu zikretmek istiyorum. Şöyle ki,

«Velâyetin anada bulunması hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenler» denilmektedir. Buradaki «kaybedenler» «kaybederler» şeklinde olmak lâzım.

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Evet efendim «kaybederler» şeklinde olması gerekmektedir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Düzeltilmiş şekli ile maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. Vatandaşlığı iptali

MADDE 33. — İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşı olmuş eş ve çocuklar hakkında da hüküm ifade eder.

İptal kararının hükümleri geriye yürümez.

Vatandaşlığı iptal edilenlerin mallarının tasfiyesi ile kendilerinin sınır dışı edilmeleri lüzumlu görüldüğü takdirde bu husus iptal kararında belirtilir. Bu gibiler en geç bir yıl içinde Türkiye'deki mallarını tasfiye ederek ikâmetgâh ve iş merkezlerini yurt dışına nakil ve memleketi terk etmek zorundadır. Aksi halde, malları Hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına millî bir bankaya yatırılır ve kendileri de sınır dışı edilir. Bu kişiler iptal kararı aleyhine Danıştaya başvurdukları takdirde, mallarının tasfiyesi ve sınır dışı işlemleri dâva sonuna bırakılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. Kaybettirme ve çıkarma

A) Genel olarak

MADDE 34. — Kaybettirme ve çıkarma kararları şahsidir. İlgilinin eş ve çocuklarına tesir etmez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Çıkarma

MADDE 35. — 26 nci madde gereğince vatandaşlıktan çıkarılan kişilerin Türkiye'de bulunan malları Hazinece tasfiye edilir. Ve bedelleri nam ve hesaplarına millî bir bankaya yatırılır. Bu kişiler çıkarma kararı aleyhine Danıştaya başvurduğu takdirde malların tasfiyesi dâva sonuna bırakılır.

Bu gibiler Türkiye'de yerleşmemek ve genel hükümlere tâbi olmak şartıyla Türkiye'ye gelebilirler.

Vatandaşlıktan çıkarma kararının ilgiliye tebliğinden veya Resmî Gazete ile yayımlanmasından önce Türkiye'ye dönenler hakkında vatandaşlıktan çıkarma işlemi durdurulur.

Türk vatandaşlığından çıkarılanlar hiçbir şekilde yeniden Türk vatandaşlığı kazanamazlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6. Seçme hakkı ile kayıp

A) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kişinin eşi ve çocukları

MADDE 36. — Bu kanunun vatandaşlıktan çıkmanın sonuçlarını düzenleyen 31 ve 32 nei

maddeleri, 27 nei madde uyarınca seçmen hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eşleri ve küçük çocukları hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

B) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadının çocukları

MADDE 37. — Evlenme ile Türk vatandaşlığına geçen analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmış küçük çocuklar, kadının 28 nei madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılması halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kaybederler.

Kadına Türk vatandaşlığı kazandıran evlenmeden olan küçük çocukları, 32 nei maddenin 2 nei fıkrasında belirtilen şartlarla seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kaybederler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu
I - TÜRK VATANDAŞLIĞININ İSPATI

1. İspat şekli

MADDE 38. — Türk vatandaşlığının ispatı her hangi bir şekle tâbi değildir.

Aşağıdaki resmî kayıt ve belgelerle benzerleri, aksi sabit oluncaya kadar ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eder.

a) Türkiye Cumhuriyeti nüfus sicili kayıtları,

b) Nüfus hüviyet cüzdanları,

c) Pasaport ve pasaport yerine geçen belgeler,

ç) Türk konsolosluklarına verilen vatandaşlık ilmühaberi.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. İdari makamlar

MADDE 39. — Bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığı hakkında Türk makamlarınca tereddüde düşüldüğü takdirde bu husus İçişleri Bakanlığından sorulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II - YARGI YOLU

1. Danıştay

MADDE 40. — Türk vatandaşlığı hakkında idari makamlarca her ne şekilde olursa olsun verilen kararlar aleyhine Danıştaya başvurulabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Danıştay dışı yargı organları

MADDE 41. — Danıştay dışında her hangi bir Türk yargı organınca bir kimsenin Türk vatan-dışı olup olmadığı iddia edilir veya ilgili organ tarafından tereddüde düşülürse bu husus İçişleri Bakanlığında sorulur. İçişleri Bakanlığı en geç bir ay içinde kararını bildirir.

İçişleri Bakanlığınca verilen kararın dâvaya bakmakta olan mahkeme tarafından taraflara tebliğinden başlayarak onbeş gün içinde taraflarca Danıştaya baş vurulmadığı takdirde ilgili bakanlık kararı kesinleşir.

İkinci fıkrada belirtilen şekilde Danıştaya başvurulursa bakılmakta olan dâva Danıştay kararına kadar durdurulur. Sözü edilen fıkra gereğince yapılan müracaatleri Danıştay üç ay içinde kesin olarak karara bağlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Buyurun Sayın Kırca.

C. H. P. MECLİS GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evvelâ maddenin 2 nci satırında bir maddî hata var galiba... «Bir Türk yargı organınca» değil, aslında «Bir Türk yargı organında» olacak komisyon tashih ederse bu düzeltme yapılır.

Sonra bu ikinci fıkradaki 15 günlük müddet biraz kısa gibi geliyor.. Meselâ, birisi vatandaşlıktan ıskat edilmiş, kimse Türkiye dışında bulunabilir. «15 gün içinde itiraz edilmediği takdirde, ilgili bakanlığın kararı kesinleşecek.» Bu biraz ağır bir hüküm gibi geliyor, bana. Her ne kadar adli yargı organlarını vatandaşlık hakkında hüküm ısdar etmekten menediyoruz, bu hakkı munhasıran Danıştaya tanıyoruz ve bu yoldan bir meseleyi müstehire yaratıyoruz. Bütün bunlar Anayasanın 114 ncu madde-

sine aykırı değil. Genel idari işlem, kazai murakabeye tabi.

Fakat, bana öyle geliyor ki bu 15 gün müddeti koymakla, bir parçada kazai murakabenin fiilen dışına çıkılmak ve İçişleri Bakanlığı bu işte ziyadesiyle hâkim kılınmak istenmiş. Bu 15 günlük müddetin hiç değilse 1 aya çıkarılması hususunda Hükümetin ve komisyonun fikrini almak isterim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı? Yok. Komisyon ve Hükümetin mütalâası?. Sayın Kırca bir mütalâa istediklerine göre mütalâa vermeleri hususunda Hükümetten veya komisyondan ricada bulunalım. 15 günlük müddeti az buluyorlar, hiç olmazsa 1 aya çıkarılmasını teklif ediyorlar.

Bir de düzeltme teklif etmişlerdi, Sayın Eriş.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. ALÂ-EDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Evet doğrudur. «Yargı Organı önünde» şeklinde düzeltilmesi lâzım. Bu bir redaksiyon hatasıdır ve düzeltilmesi şüphesiz ki, muvafık olacaktır.

İkinci noktaya gelince: Bu tebliğ daha ziyade kendisinin ittıla peyda ettiği, şahsan tebel-lüğ ettiği tarihten itibaren uygulanacaktır. Yani, 15 gün zarfındaki itirazı bizzat kendisinin ittıla peyda ettiği tarihten itibaren başlayacaktır. Maamafih, bunun bir aya çıkartılmasında da encümen hiçbir mahzur mütalâa etmemektedir. Yüksek Heyetinizin takdirine bağlı bir keyfiyettir.

Yani hâkim olan zihniyet, yurt dışında da olabilir, veyahut kendisine yapılan tebliğ ge-eike bilir, şu veya bu şekilde bir anti - tez ortaya atılabilir. Ancak kendisinin ittıla kesbet-tiği andan itibaren bu 15 günlük mehil baş-lamaktadır. Maamafih bu müddetin 1 aya çıkarılmasında da hiçbir mahzur yoktur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kırca.

C. H. P. GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, şüphesizki, tebliğ tarihinden itibaren 15 günlük müddet işlemeye başlayacak. Ama, yabancı mem-leketlerde bulunan vatandaşları düşününüz. Onlar bu karara itiraz edebilmeleri için avukat tutacaklardır, mevzuata pek vâkif olmayabilirler. Bütün bunları 15 gün içerisinde yapmak biraz güç bir iştir. Onun için, bu müddetin bir

aya çıkarılması hususunda bir takrir veriyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen arkadaşımız var mı? Yok. Sayın Kırcanın değiştirge önergesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

41 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki 15 günlük sürenin 1 aya çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

C. H. P. Grubu adına
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyonun fikri mâlûm, «olabilir, Meclis nasıl kabul ederse» diyor. Şimdi bu hususun. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Önergenin nazara alınması kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu Sayın Eriş?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Katılıyorum efendim.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak ediyorlar. Maddeyi kabul buyurduğunuz önergeyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli hükümler

I - Evlenmede vatandaşlıkla ilgili beyan

MADDE 42. — 5 ve 19 ncu maddelerdeki beyanlar,

a) Evlenme, evlendirmeye yetkili Türk makamları önünde yapıldığı takdirde, evlenme sırasında o makama,

b) Evlenme, evlendirmeye yetkili yabancı makamlar önünde yapıldığı takdirde evlenmeyi tescil ile görevli Türk makamlarına, evlenme akdinden başlayarak bir aylık süre içinde, yazılı olarak yapılır.

Birinci fıkraya uygun olarak yapılan beyanı alan makam evlenmenin tesciline ait muameleli evrak ile birlikte, bunu ilgili nüfus memurluğuna gönderir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok.. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

II - Seçme hakkını kullanma şekli

MADDE 43. — 17, 18, 36 ve 37 nci maddeler uyarınca seçme hakkı İçişleri Bakanlığın-

na yazılı bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır.

BAŞKAN — Madde hakkında buyurun Sayın Kırca.

C.H.P. GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bu seçme hakkını kullanan kimseler hakkındaki 17, 18, 36, 37 nci maddelerin hepsini bir anda gözden geçirmeye fırsat bulamadım. Bunların hepsi Türkiye’de mukim kimseler midir ki, bu bildiriye İçişleri Bakanlığına yapmaya mecbur tutuluyorlar? Yabancı memleketlerde iseler, bu bildiriye elçilikler ve konsolosluklara da yapılabilmelidirler. Kaldı ki, Türkiye’de olsalar dahi, neden bu bildiriye İçişleri Bakanlığına yapsınlar?.. Nasıl olsa, bu şekilde yapılacak olan bütün bildirimler İçişleri Bakanlığında temerküz edeceğine göre, vatandaş tâ İçişleri Bakanlığına istida göndermeye mecbur etmekte hiçbir lüzum olmasa gerektir.. Mahallin en büyük mülkiye âmirliğine yapsın bu bildiriye. Bu bildiri İçişleri Bakanlığına gönderilir, orada temerküz eder ve Bakanlık da gereken kararı verir. Bu gibi meselelerde vatandaşın müşkülât çıkarıcı hükümler sevk etmenin hiçbir mânası olmasa gerektir. Bu hususta Hükümet ve Komisyonun görüşünü iştirham ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında Sayın Komisyon mütalâa beyan edecekler mi?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Meclise bırakıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon mütalâa send etmiye lüzum görmedi, bu hususla ilgili bir önergeniz var mı? Bir önerge hazırlaymaz.

C.H.P. GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Hazırlıyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Kırcanın değiştirge önergelerini okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

43 nci maddedeki «İçişleri Bakanlığı» ibaresinin «İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere mahallin en büyük mülkiye âmirliğine ve yabancı memleketlerde de Türkiye elçilik veya konsolosluklarına» olarak tadilini arz ve teklif ederim.

C.H.P. Grubu Adına
İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Evet.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor. Değiştirge önergesini oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon fiilhâl iştirak ediyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Fiilhâl iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon fiilhâl iştirak ediyorlar. Maddeyi kabul buyurduğumuz değiştirge önergesiyle birlikte oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III - Maddî hataların düzeltilmesi

MADDE 44. — Bu kanuna göre alınan kararlarda maddî bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa bu kararı veren makam düzeltme veya değiştirme kararı alabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV - Yetki devri

MADDE 45. — Bakanlar Kurulu bu kanunla kendisine verilen yetkilerin tamamını veya bir kısmını İçişleri Bakanlığına devredebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında C.H.P. Grubu adına, buyurun Sayın Kirca.

C.H.P. GRUPU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel esasen prensibi kabul edildği için, bu maddeye itiraz ettik. Fakat peşin olarak beyan edeyim ki, bu maddeyi biraz tehlikeli bulmaktayım. Vatandaşlığa alınma ve vatandaşlıktan çıkma keyfiyeti, munhasıran bir bakanlığın ifa ettiği âme hizmetleri açısından görülebilecek bir husus değildir. Bir kimsenin vatandaşlığa alınmasında veya çıkarılmasında Devletin emniyet ve asayişle ilgili hususlar bulunabileceği, nazarı itibara alınabileceği, gibi, haricî siyasetle de ilgili hususlar vardır; küllürel seviyesi ile, münasebetleri ile ilgili hususlar vardır ve hattâ diğer bakanlıkları dahi, zaman zaman ilgilendiren hususlar bulunabilir.

Binaenaleyh, böyle bir yetkinin devrine cevaz verirken bir hata yaptığınıza kaanım. Öyle zannediyorum ki, eğer bu yetki devredi-

lise, bundan böyle vatandaşlıkla ilgili bilcümle kararlarda, munhasıran muayyen bir bakanlığın kendi ifa ettiği âme hizmetleri açısından görüşler hâkim olacaktır. Halbuki, bu meselede başka türlü âme hizmetlerini ifa eden bakanlıkların da ağırlardan serd edebilecekleri mütaâaların bir arada ele alınması ve ondan sonra bir müşterek Hükümet görüşünün meydana çıkması faydalı olur.

Ancak, daha evvelki bir maddede esasen bu görüş reddedildiği için bu maddede bâzi açıklamalar yapmak suretiyle mevcut mahzuru bir parça olsun gidermiye gayret edeceğim.

«Bakanlar Kurulu bu kanunla kendisine verilen yetkilerin tamamını veya bir kısmını İçişleri Bakanlığına devredebilir.» demektedir. Türkiye'de Bakanlar Kurulunun hukuk nizamında tesir yapan bütün tasarrufları, kararname yolu ile, yani Cumhurbaşkanı'nın iradesini ihtiva eden vesikalar yolu ile yapılır. Fakat, son zamanlarda öteden beri gerek idare hukukuna doktrinimizde ve gerekse, tatbikatımızda çok kuvvetli bir şekilde yerleşmiş olan bu anlayışa aykırı bâzi yanlış beyanlar şurada burada yer alıyor.

Bu itibarla Bakanlar Kurulunun bu yetkiyi devredeceğinin, kararname ile olacağını tasrih etmekte fayda vardır. Kararnamenin ne olduğu da malûmdur zannediyorum. Kararname demek, Sayın Sıddık Sami Bey hocamızın kitabında bahsettiği gibi «Cumhurbaşkanı'nın iradesini ihtiva eden hukukî bir vesikadır.» Yani bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi olacak, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bütün bakanlar tarafından imzalanacaktır; İçişleri Bakanına yetkinin devri.

İçişleri Bakanı bu yetkisini nasıl kullanmalıdır? Bu hususta iki görüş vardır.

İçişleri Bakanı, Fransız hukukunda «Arreté» denilen yani munhasıran kendi yetkisini ihtiva eden birtakım tebliğler ve kararlar yolu ile bu yetkiyi kullanabilsin mi, kullanmasın mı?

Bu noktada madde sarih değildir. Bir bakanlığa yetki verildiği zaman, bu bakanlık bizim idare hukukumuzdaki tatbikata göre bu yetkiyi ya biraz evvel arz ettiğim şekilde sırf kendi iradesini ihtiva eden yani bunu hukukî vesikalar yolu ile kullanır vevahut müşterek karar-

name yolu ile kullanır. Müşterek kararname- nin de Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından imzalanması iktiza eder. Şimdi, vatandaşlık Türkiye Cumhuriyetine bir ikisi arasında bir bağ yaratır. Cumhurbaşkanı Anayasa gereğince Devletin başıdır. Böyle mühim meselelerde sırf hukuk zevki bakımından olsun, Cumhurbaşkanı'nın iradesiyle bu işlemin yapılmasında zaruret vardır.

İkincisi de; hiç değilse bu yoldan yani İçişleri Bakanının bu hayati konudaki tasarrufları üzerinde bir kontrol kurulmuş olur; Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı yolu ile..

Bu itibarla, benzeniz İçişleri Bakanının bu yetkisini bir müşterek kararname yoluyla kullanmasını da derpiş eden bir önergeyi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Yılanlıoğlu.

İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım; esas itibariyle bende Sayın Coşkun Kırcı, arkadaşımızın görüşlerine iştirak ediyorum. Ancak yetkinin devri kararname ile dahi olsa, bu maddeyi mahzurlu bulmaktayım. Buna neden lüzum görüldüğünü de Hükümet veya komisyon izah ederse müteşekkire kalacağım.

Eğer mevzuatımızda bir bakanlığa, Bakanlar Kurulunun yetkisinin devri mevcut ise, o zaman bu maddeye lüzum yok. Böyle bir mevzuat mevcut değilse, neden buna lüzum görüldü? Yukardaki maddelerde vatandaşlığa kabul ve vatandaşlıktan çıkarılma v. s. mühim hususlarında Bakanlar Kurulu yetkili kılındı. Kanunun sonuna doğru ise, Bakanlar Kurulu bu yetkisini bir bakana devrediyor. Gerçi bir bakanın yaptığı icraattan Bakanlar Kurulu topyekûn mesuldür. Ama, esas itibariyle bunun kullanılma yetkisini verdiği takdirde bir mesuliyet altına girecek olan Bakanlar Kurulu; İçişleri Bakanlığı, her hangi bir hata yaptığında Bakanlar Kurulu üyeleri o zaman bir bakanın hatası yüzünden mesul bir duruma düşecektir. Halbuki, yine bu işler, yukarıki maddelerde beyan edildi; soruşturma, araştırma gibi önemli işleri İçişleri Bakanlığına tevdi etmişler. Binaenaleyh, o takdirde İçişleri Bakanlığının icraatı, Bakanlar Kurulunun kontrolünden mahrum kalır, yetki devrettiği takdirde.

Halbuki, yetki Bakanlar Kurulunda bulunursa, yine İçişleri Bakanlığı gereken muameleyi yapar ve vaziyeti Bakanlar Kuruluna arz eder böylelikle mesele bir de Bakanlar Kurulunun süzgecinden geçmiş olur. Bu bakımdan, ben bu maddenin kanundan çıkarılmasını isteyen bir önerge takdim ediyorum. Oylarınızı önergenin lehine kullanmanızı istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Akdoğan.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, tasarıda bulunan 45 nci madde hakkında Coşkun Kırcı arkadaşımız ile İsmail Hakkı Yılanlıoğlu arkadaşlarımız görüşlerini söylediler. Bu görüşlerine benzenizde aynen iştirak etmekteyim. Coşkun Kırcı arkadaşımız bu husustaki ilmî ve teknik görüşlerini Yüksek Heyetinize arz etmiş bulduğundan bunları tekrar etmek istemiyorum. Yalnız bir hususu da benzeniz kendi açımdan arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlar, bu kanun daha evvel yapılmış olsaydı; tatbikatta da, Bakanlar Kuruluna evvelce yapılan kanunla verilmiş salâhiyetlerin Bakanlar Kurulu tarafından kullanılması bâzı müşkülleri ortaya çıkarsa veya formalite olarak kabul edilseydi, bu takdirde yeniden verilecek olan bir maddelik bir kanun teklifi ile bu yetkilerin bir kısmının veya tamamının devredilmesine dair bir salâhiyet alınması, geçmiş tatbikatın düzeltilmesi, veya giderilmesi hususunda bir kolaylık elde edilmesi için, bunun buraya getirilmesi mümkündür ve yüksek reylerinize, ozaman öyle tahmin ederim ki, geçmiş tecrübeye istinaden evvelce Bakanlar Kuruluna ait olan salâhiyetin, yeniden vekile verilmesi gibi bir mesele ile karşı karşıya gelir ve kabülünde müspet oy kullanılırdı. Fakat biz kanunu halen yapmakla meşgulüz. Biz burada geçmiş tecrübelerimize ve tatbikata istinaden her hangi bir yetkiyi Bakanlar Kuruluna vermemiz lâzımgeliyorsa, Bakanlar Kuruluna verelim; Dâhiliye Vekâletine verilmesi lâzımgeliyorsa, Dâhiliye Vekâletine verelim. Hem yetkiyi Bakanlar Kuruluna verelim, hem de bir madde ile bu yetkiyi Dâhiliye Vekâletine devretmek gibi bir yola gidilmesi, öyle tahmin ediyorum ki, kanun yapma tekniği bakımından dahi hatalı bir görüş-

tür. Bu bakımdan bu maddenin tasaridan tamamen çıkarılmasını teklif ediyorum. Bir önergeyi de Yüksek Başkanlığa veriyorum. Hürmetlerimle

BAŞKAN — Arkadaşlarımızın beyanlarına karşı komisyonun veya Hükümetin bir diyeceği var mı?

Sayın Alâeddin Eriş, buyurun.,

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — Efendim, her hangi bir kimsenin vatandaşlığa kabul edilmesi, vatandaşlıktan çıkarılması veya vatandaşlık hakkının kaybedilmesi, biraz evvel de müzakere edildiği veçhile, doğrudan doğruya Bakanlar Kurulu kararına iktiran edeceklerdir. Ancak, şimdiye kadarki, geçmiş tecrübeler birçok arkadaşlar tarafından da takdir edilecektir ki, şu hususu bilhassa ortaya koymaktır:

Gerek vatandaşlığa kabul, gerek vatandaşlıktan çıkartılma mevzuları vekâlet tarafından, fevkalâde süratle intacedilmesi gayreti içinde bulunmasına rağmen, uzun aylar sürünce mede kalmaktadır. Bu itibarla, Bakanlar Kurulu, bu hakkının ya tamamını yahut da bir kısmını Dâhiliye Vekâletine devredecektir. Ancak, Coşkun Kırca arkadaşımızın noktai nazarına bizde komisyon olarak iştirak eder ve deriz iki; bu hakkını İçişleri Bakanlığına devrederken bir kararname ile devretmesi fevkalâde isabetlidir. Yoksa tamamen, bu madde büsbütün çıkartılsın. Buna arz ettiğim mülâhazalar dolayısıyla encümen olarak iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen Yok. Önergeler var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

45 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«Bakanlar Kurulu, bu kanunla kendisine verilen yetkilerin tamamını veya bir kısmını, kararname ile İçişleri Bakanlığına devredebilir İçişleri Bakanı, bu şekilde devraldığı yetkileri, Cumhurbaşkanını ve Başbakanın imzalıyacıkları ortak kararnamelerle kullanır.»

C. H. P. Grubu adına

İstanbul

Coşkun Kırca

Yüksek Başkanlığa

45 nci maddenin tasaridan çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Yozgat

İsmail Hakkı Akdoğan

Yüksek Başkanlığa

45 nci maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

BAŞKAN — Efendim, Sayın Yılanlıoğlu ve Sayın Akdoğan arkadaşımızın önergeleri aynı mahiyettedir; ve maddenin tasaridan çıkarılmasını istemektedirler. İkisini en aykırı teklif olduğuna göre, evvelâ oylyacağım. Komisyon önergelere katılmıyor.

Her iki arkadaşın müşterek hususu ihtiva eden önergelerinin dikkate alınmasını oylarınıza arz ediyorum. Yani maddenin tasaridan çıkarılması teklifini kabul edenler.. Etmeyenler.. 11 e karşı 31 oyla önergelerinin nazara alınması kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MEHMET ALÂEDDİN ERİŞ (Kırklareli) — İştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak etmediği için madde, Coşkun Kırca'nın önergesiy-le birlikte komisyona verilmiştir.

V - Resmî Gazete ile yayın

MADDE 46. — Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybı kararları, ilgilinin İçişleri Bakanlığının teklifindeki tam hüviyetleri ile Resmî Gazetede yayınlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ KISIM

Son hükümler

I - Kaldırılan kanun ve hükümler

MADDE 47. — 431 sayılı Kanunla ekleri ve İskân Kanununun vatandaşlıkla ilgili hükümleri saklı kalmak şartıyla 1041 ve 1312 sayılı kanunlarla bu kanuna aykırı diğer hükümler kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kayıp kişiler

GEÇİCİ MADDE 1. — Millî Mücadeleden sonra «avdeti gayricaizdir.» şerhini havi Büyük Millet Meclisi Hükümeti veya işgal devletlerinin İstanbul temsilcileri tarafından verilen pasaportlarla veya belgeleri olmaksızın Türkiye'den 1930 yılının sonuna kadar ayrılmış bulunup da halen ölü veya sağ oldukları bilinmeyen ve nüfus sicillerinde, kayıtlı bulunmaları dolayısıyla hukukan Türk vatandaşlığını muhafaza eden kişiler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Türk vatandaşlığını kaybetmiş sayılarak nüfus sicillerine o yolda meşruhat verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Iskat edilenlere verilen talep hakkı

GEÇİCİ MADDE 2. — Tabiiyeti Osmaniye Kanunnamesi ile 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre iskat edilmiş doğuştan Türk vatandaşı olan kişiler bu kanunun yürürlük tarihinden başlayarak bir yıl içinde yeniden Türk vatandaşlığına girmek istediğinde buldukları ve vatandaşlığa alınmalarında bir sakınca görülmediği takdirde, haklarında bu kanunun 8 nci maddesini uygulamaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Efendim, bu 48 ve 49 ncu maddeler yürürlük maddeleridir. Komisyona verdiğimiz madde geriye gelip, Heyette müzakeresi yapıp kabul edildikten sonra, bu maddeleri de okutmak üzere, tasarıyı komisyondan tekrar gelmesine kadar gelecek birleşime bırakıyorum.

Gündemin ikinci maddesine geçiyoruz.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Usül hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Hangi mevzuda?

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Efendim, gündemdeki kanun tasarılarının önemine binaen bu ekseriyetle müzakereye devam edilmemesi lâzımgeldiği hususunda.

BAŞKAN — Usül hakkında, buyurun.

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Çok muhterem arkadaşlar, birkaç günden beri siyasi partilere mensubolan arkadaşlarımız ısrarla gündemin tatbiki mevzuu üzerinde durdular Buna göre haklarında öncelik ve ivedilik kararı verilen kanun tasarılarının görüşülmesi yüksek kararlarınıza iktiran etti ve bunlar sırasıyla de görüşülmektedir.

Heyetinizin, mutlaka görüşülmesi, karara bağlanması ve neticelenmesi üzerinde ittifakla karar verip gündeme almış bulunduğu bu kanun, tasarılarının Meclisteki şu andaki ekseriyetle görüşülmesini ben şahsan doğru bulmamaktayım Bu kanunlar memleketin mukadderatında önemli yer alacak kanun mevzularıdır ve bunların Meclisin daha çok ekseriyetinin bulunduğu celselerde müzakere edilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. Ekseriyet ise mevcut değildir Bu sebeple celsenin tatil edilmesine karar verilmesini istirham ediyorum.

Hürmetlerimle

BAŞKAN — Arkadaşımız, görüşülmesi yapılacak olan kanun tasarılarının ehemmiyetine binaen, daha kalabalık bir birleşimde görüşülmeye başlanmasını arzu etmektedirler. Filhakika zilleri de çalışıyorum, fazla bir kalabalık da yok. Esasen vakit de hayli geçti.

REFET AKSOY (Ordu) — Devam edelim. efendim.

BAŞKAN — Ekseriyetin olmadığını iddia ediyorlar. Öğle mi Hakkı Bey?

İSMAİL HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Evet efendim.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bir kişi iddia ediyor.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — 5 kişi ayağa kalktığına göre yoklama yaptırmak zorundayız. Buyurun hemen okuyunuz.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Efendim, zaten saat 17.00. Oturumun yarım saat sonraya tehirinde bir fayda mülâhaza edemiyoruz. Salonda yüz kadar arkadaşımız var. Yoklamada da ekseriyet olmadığı anlaşılmıştır.

M. Meclisi B : 127 29 . 8 . 1963 O : 1

(«Yapmayın Reis Bey» sesleri.)

Reis Beyin elinde bir şey yoktur. Say dediniz
saydık («Yarım saat sonra» sesleri.)

Yarım saat sonra kimi buluruz, şimdi bu-

lamazken?

2 Eylül Pazartesi günü saat 15.00 de topla-
nılmak üzere birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17.05

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

YÜZ YİRMİYEDİNCİ BİRLEŞİM

29 . 8 . 1963 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddenin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin, Genel Kurulun 19 . 7 . 1963 tarihli 119 ncü Birleşiminde bina kiralari hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyona havalesi-ne dair Ticaret Komisyonu Başkanlığı tezkeresi. (3/678)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Doğu - Anadolu'da çiftçi ailelerine, kuraklık sebebiyle kredili olarak verilen buğdayın bedelinin alınmaması hususunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/515)

2. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Eskişehir Soğuk Hava Deposu inşaatının ne sebeple durdurulduğuna dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/519)

3. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Eskişehir Basma Fabrikası Anonim Şirketinin ne sebeple feshedildiğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/520)

4. — Kastamonu Milletvekili Osman Zeki Oktay'ın, Kastamonu'da inşasına başlanıp sonradan durdurulan soğuk hava deposunun ikmalinden vazgeçildiğinin doğru olup olmadığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/525)

5. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat'ın Pazar bucağının bugüne kadar il-

çe olmaması sebebine dair, İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/551)

6. — İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar'ın, İstanbul'un Sağmalcılar köyü ile Göktepe nahiyesinin su ihtiyacının halli için ne düşünüldüğüne ve bu yerlere birer sağlık merkezi açılmasına lüzum görülüp görülmediğine dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/582)

7. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinin imar plânında, son üç yıl içinde, kaç defa tadilat yapıldığına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/583)

8. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Gazipaşa ovasındaki akarsuların ıslahı ile ovanın sulanması konusunda ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/584)

9. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Serik ilçesi içme suyunun ihtiyaca cevap vermediği konusunda bir talep yapıp yapılmadığına ve elektrik üretiminin ihtiyaca yeter olup olmadığına dair, İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/585)

10. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, ormanların korunması ve orman bölgesinde yaşayan vatandaşların geçimlerinin temini için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/588)

11. — Amasya Milletvekili Nevzat Şener'in, Gümüşhacıköy ve Göynücek ceza evlerinin ıslahı veya yeniden inşası hakkında ne düşünüldüğüne dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/589)

12. — Çanakkale Milletvekili A. Nihat Akay'ın, Batı - Trakya'da, halen faaliyette kaç Türk ilkokulu, ortaokulu ve lisesi bulunduğu-na ve bu okulların öğretim ve öğretmen durum-

larına dair, Milli Eğitim Bakanından sözlü sorusu. (6/591)

13. — Kastamonu Milletvekili Ali Özdikmenli'nin, Kastamonu ilinin evvelce ilçesi olan ve sonradan köy haline getirilen Abana'nın, yenden ilçe haline getirilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair, İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/593)

14. — Kastamonu Milletvekili Ali Özdikmenli'nin, Kastamonu ilinin sahil ilçelerinde fındık yetiştirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair, Ticaret ve Tarım Bakanlarından sözlü sorusu. (6/594)

15. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, CEMTO Andlaşmasına dâhil memleketleri kalındırmak maksadiyle inşa edilecek Karaşi - Tahran - Ankara arasındaki 600 hatlık radyo- lınk şebekesinin Güney bölgesinden geçirilmesi sebebine dair, Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu. (6/595)

16. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Orman İdaresinin, bilhassa Güney bölgesinde, vatandaşların tapulu arazilerine ağaç dikip müdahale etmesinin doğru olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/596)

17. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, Karayolları tarafından istimlak edilen ve bedeli ödenen Giresun'un Piraziz PTT binasının yeniden yapılmaması sebebine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/598)

18. — Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin'in, Abana'nın yeniden ilçe haline getirilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/599)

19. — Erzurum Milletvekili Ertuğrul Akça'nın Dinamit ve trol ile balık avlamanın önlenmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/601)

20. — Edirne Milletvekili İhhami Ertem'in, Dış memleketlerde tahsilde bulunan öğrencilere ödenen döviz miktarının neye göre tesbit olduğuna dair Maliye ve Milli Eğitim Bakanlarından sözlü sorusu (6/603)

21. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, gecekondü yapan vatandaşlara belediyelerce verilen para cezaları hakkında ne düşünüldüğüne dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/605)

22. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, şehirlerdeki sokak ile köy isimlerinin hangi sebeple değiştirildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/606)

23. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, tren ücretlerinde yapılan indirimlerin öğretmen ve öğrencilere neden tatbik edilmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/607)

24. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Devlet Su İşleri tarafından çiftçilerden alınan su ücretlerinin geçici veya devamlı olarak alınmaması hakkında ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/608)

25. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, ithal edilen traktör, motor ve aletlerinin çiftçilere ucuz satılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/609)

26. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Zirai Donatım Kurumu tarafından ithal ve monte edilen traktörlerin çiftçilere geç verilmesi sebebine dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/610)

27. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Elmalı - Fethiye yolunun geçide açılması ve Elmalı Karagöl'ünün kurutulması hususunda ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/611)

28. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya Devlet Hastanesinin, son beş yıl içinde, kaç defa teftiş edildiğine dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/613)

29. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Ankara'da inşa edilecek olan Gülhane Askerî Tıp Akademisi binasının durumuna dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/614)

30. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, İpsala Karpuzlu köyünde oturan Nazmi Baş'ın emniyet karakolunda dövüldüğünün doğru olup olmadığına dair Adalet ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/615)

31. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, muhtelif bakanlıklar tarafından mükerrer olarak kurulan tesislere dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/616)

32. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Erzurum İmam - Hatip Okulunda vukubulan boykot olayının, basında belirtilen tarzda cereyan edip etmediğine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/617)

33. — İstanbul Milletvekili Oğuz Oran'ın, Kıbrıs'ta Anayasanın Makarios Hükümeti tarafından ihlâl edilmesi konusunda ne düşünüldüğüne dair, Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/618)

34. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Almus ilçesine bağlı baraj gölü içerisinde kalan bir kısım arazinin istimlak bedellerinin ne zaman verileceğine dair, Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/619)

35. — İstanbul Milletvekili Saadet Evren'in Koalisyon Hükümetinin, işe başladığı tarihten bu yana, Kıbrıs Anayasasının ve Andlaşmaların tam olarak uygulanmasını sağlamak bakımından tatbik ettiği tedbirlere dair, Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/620)

36. — Çankırı Milletvekili Rahmi İnceler'in, köy kalkınması hususunda ne düşünüldüğüne dair, Başbakanından sözlü sorusu (6/621)

37. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, şehirler üzerinde uçuşu menedici bir hüküm olup olmadığına ve Ankara üzerinde çarpışarak düşen uçak olayına dair, Millî Savunma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/622)

38. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga'nın, il ve ilçelerde ziraat odalarının kurulmaması sebebine dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/623)

39. — Siirt Milletvekili Süreyya Öner'in, Kurtalan, Beşiri, Batman ve Sinan mıntakalarında ekilen tohumluk buğdayların ıslahı hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/624)

40. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, memleketimizde istihsal edilen palamut miktarına ve bunun nerede istihlak edildiğine dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/625)

41. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Edirne ilinde kurutulan arazi miktarına ve bu arazilerin ne suretle dağıtılacağına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/626)

42. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, pilot bölge olan İsparta çevresinde, 1963

ve 1964 ve 1965 yıllarında tarım ve sanayi alanlarında ne gibi tesisler yapılacağına dair Tarım ve Sanayi Bakanlarından sözlü sorusu (6/627)

43. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, memleketimizde, son beş yıl içinde, ne kadar difteri ve boğmaca vakası olduğuna ve bu hastalıklardan kaç çocuk öldüğüne dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu (6/628)

44. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, yurdumuzda, son on yıl içinde ne kadar tifo ve paratifo vakası olduğuna ve bu hastalıklar sebebiyle kaç ölüm tesbit edildiğine dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu (6/629)

45. — Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoglu'nun, 1962 yılı fındık mahsulü için tesbit edilen ihraç fiyatının hangi esaslara istinadettiğine ve bu fiyattan aşağı satış teklifi olup olmadığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/630)

46. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Doğu ve Güney - Doğu Anadolu bölgelerinde, 1962 yılı içinde çiftçi ve muhtaç halka dağıtılan hayvan yemi ve buğday bedellerinin affının düşünülüp düşünülmediğine dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu. (6/631)

47. — İstanbul Milletvekili Resit Ülker'in, balk tarafından sabun yerine kullanılmakta bulunan deterjanların insan cildine ve hazm cihazına zararlı olduğunun doğru olup olmadığına dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/632)

48. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Hirfanlı Barajı gölünün etrafında bulunan arazinin sülânması ve bu araziden bol miktarda mahsul sağlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım ve Bayındırlık Bakanlarından sözlü sorusu. (6/633)

49. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Keskin - Kırıkkale ile Keskin - İğdebeli arasındaki şose yolların ne zaman asfaltlanacağına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/634)

50. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, pancar fiyatlarının artırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/635)

51. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, hububatın bugünkü satış fiyatıyla ilerde tesbit olunacak satış fiyatı arasında bir fark

olup olmayacağına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/636)

52. — Eskişehir Milletvekili Celâlettin Uzer'in, tarımsal plânlamaya yarar bir harita veya raporun bulunup bulunmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/637)

53. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile Kırşehir'e ne gibi büyük bir yatırım yapılacağına dair Başbakanından sözlü sorusu (6/638)

54. — Muğla Milletvekili Hilmi Baydur'un, Muğla iline, 1963 yılında, turizm bakımından ne yapıldığına ve yapılması düşünülen işlere dair Basın - Yayın ve Turizm Bakanından sözlü sorusu (6/639)

55. — Giresun Milletvekili Nizamettin Erkmen'in, Görele Kaymakamı Babür Ünsal'ın Kartal Kaymakam Vekilliğine tâyini sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/640)

56. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, yurdumuz ormanlarının yüzölçümüne ve bu ölçümün nasıl yapıldığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/641)

57. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, kaç ilçede tek el memurluğu olmadığına dair Gümrük ve Tekel Bakanından sözlü sorusu. (6/642)

58. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, halen kaç ilçede askerlik şubesi olmadığına dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu. (6/643)

59. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, ilçelerdeki fındık tarım satış kooperatifleri seçimlerinden kaçının iptal edildiğine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu. (6/644)

60. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, mavi küf hastalığının başlamasından itibaren tütün ekicilerine ne yardımda bulunulduğuna dair Gümrük ve Tekel Bakanından sözlü sorusu. (6/645)

61. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, Tarım Bakanlığı Teşkilâtına mensup bulunan, Giresun merkezi ilçelerinde görevli kaç memurun yerinin değiştirildiğine dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/646)

62. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 66 ncı maddesindeki evsafa uymıyan ağır tonajlı vasıtalarla dair, Başbakanından sözlü sorusu (6/647)

63. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, 5680 sayılı Basın Kanununun 143 sayılı Kanunla tadil edilen 19 ncü maddesinin yeniden tadilinin düşünülüp düşünülmediğine dair sözlü soru önergesi, Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (6/648)

64. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Soya yağının ortadan çekilmesi sebebine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6 /649)

65. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Ankara'nın Varlık mahallesindeki göçmen evlerinin durumuna ve Telsizler mevkiinde yapılmakta olan evlerin göçmen evlerinde oturanlara verilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/650)

66. — Amasya Milletvekili Nevzat Şener'in, Amasya'da ikinci bir şeker fabrikasının kurulması hakkında ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/651)

67. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'in, Çorum İlinde, Devlet Su İşlerine taallük eden, hangi yatırımlara başlandığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/652)

68. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Eskişehir'den geçen demiryolu üzerinde yer üstü veya yeraltı bir geçit yapılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/653)

69. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Üsküdar'dan Kabataş'a geçen kamyonlardan alınan ücretlere dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/654)

70. — İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın, Basın İlan Kurumuna alınan memurların ücretlerinin tesbitinde hangi esaslara istinadedildiğine dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/655)

71. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, bugünkü halkevlerinin eski halkevleriyle ne gibi bir ilgisi bulunduğuna dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/656)

72. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Avrupa'daki işçilerimizin gönderdikleri dövizin hangi kur üzerinden Türk parasına

çevrildiğine dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/657)

73. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'in, şeker pancarı fiyatlarının artırılıp artırılmayacağına dair Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/658)

74. — Ağrı Milletvekili Nevzat Güngör'ün, İstanbul - Ağrı hava seferlerinin işletmeye açılmaması sebebine dair, Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/659)

75. — Hatay Milletvekili Sâki Zorlu'nun, Türk sporunun her branşında uğranan yenilginin sebeplerine ve sporcuların durumuna dair Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/660)

76. — Kırklareli Milletvekili Abdurrahman Altuğ'un, Kırklareli ili dâhilinde, tabii âfetlerden zarar görenlere dağıtılmak üzere inşa edilen evlerin maliyetinin rayiç fiyatından fazla olup olmadığına dair Bayındırlık ve İmar ve İskân Bakanlarından sözlü sorusu (6/661)

77. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Türkiye'nin bir yıllık orak ipi ihtiyacına ve bunu imal eden fabrika sayısına dair Sanayi ve Tarım Bakanlarından sözlü sorusu (6/662)

78. — Ordu Milletvekili Şadi Pehlivanoglu'nun, Emniyet Genel Müdürü İhsan Aras'ın görevinden alınması sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/663)

79. — İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın, hazırlanmakta olan 1964 malî yılı bütçesiyle eski emekli, dul ve yetimlerin aylıklarına bir zam yapılmasının düşünüldüğüne dair Başbakanından sözlü sorusu (6/664)

80. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Seçim Kanunlarının kabulü münasebetiyle 18 . 7 . 1963 günü verilen kokteylin masraflarının nereden ödendiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/665)

81. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç'ın, 4343 sayılı Kanununun 27 ilâ 31 no maddelerinin değiştirilmesinin düşünüldüğüne dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/666)

82. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, Bilecik ili İnönü bucağının Eskişehir iline bağlanması sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/667)

83. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, Meriç nehri üzerinde yapılmakta olan seddeler sebebiyle Yunanlılarla mübadele edilen Türk topraklarına dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/668)

84. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, Meriç nehri üzerinde inşası düşünülen köprü seddeleri proje işinin ittam edilip edilmediğine dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/669)

85. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, Tekirdağ İpsala hudut yolunun inşaatının ne zaman bitirileceğine dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/670)

86. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, 1963 - 1964 ekim mevsimi suni gübre ihtiyacının ne suretle sağlanacağına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/671)

87. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, Edirne ilinde süt endüstrisi kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/672)

88. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, çiftçilerin sattıkları mahsullerin bedelinin acele olarak verilmesi ve mallarının daha seri alınması için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/673)

89. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, memleketimizin bazı bölgelerinde görülen şap hastalığının önlenmesi konusunda ne gibi tedbirler alındığına dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu. (6/674)

90. — Ankara Milletvekili İbrahim İmirzalıoğlu'nun, Tarım alet, makina ve yedek parçalarının zamanında temin edilmesi için neden vaktinde tedbir alınmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/675)

91. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioglu'nun, Edirne ili dâhilindeki köy muhtarlıklarının teftiş ve murakabelerinin yapılıp yapılmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/676)

92. — Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy'un, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne satın alınmasına karar verilen 33 dizel lokomotif için kaç firma tarafından teklif edildiğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/677)

93. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Çamlıdere Kaymakamının başka bir ilçeye tâ-yini içinde bir şikâyet bulunup bulunmadığına dair, İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/678)

94. — Ankara Milletvekili İbrahim İmirzalı-oğlu'nun, mevcut çelik siloların durumuna ve arazi üzerine alımı yapılacak veya yapılmış hu-bubat miktarına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/679)

95. — Ankara Milletvekili İbrahim İmirzalı-oğlu'nun, Toprak Mahsulleri Ofisi alım merkez-lerinin mesaisi, alım bedellerinin gününde öden-mesi ve tüccara kredi sağlanması konularında alınmış veya alınacak tedbirlerin neler oldu-ğunun bütün yurda ivedilikle duyurulmasının dü-şünümlü düşünülmediğine dair Ticaret Bakanın-dan sözlü sorusu (6/680)

96. — Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliya-oğlu'nun, Örfi İdarenin kısaltılmasının veya bir daha uzatılmamasının düşünülüp düşünülmedi-ğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/681)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı ile Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi ve Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Vatandaşlık Kanununun 10 ncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin de-ğiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Ko-misyon raporu (1/202, 2/18, 2/264, 2/339) (S. Sayısı : 267) [Dağıtma tarihi : 20 . 6 . 1963]

2. — Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu ve 3 arkadaşının, 5027 sayılı Temsil Ödeneği Kanununun muhtelif kanunlarla değişik veya ekler yapılmış bulunan 1 nci maddesinin de-ğiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ile Kırklareli Milletve-kili Alâeddin Eriş ve 5 arkadaşının 1700 sayılı Dâhiliye Memurları Kanununa ek kanun tek-lifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/88, 2/110) (S. Sayısı : 284 e 1 nci ek) [Da-ğıtma tarihi : 17 . 7 . 1963]

3. — Gümüşane Milletvekili Nureddin Öz-demir ve 10 arkadaşının, 4273 sayılı Subaylar heyetine mahsus terfi Kanununun 5611, 6557

ve 7417 sayılı kanunlarla muaddel 10 ncu mad-desine bir fıkra ve bu kanuna bir geçici mad-de eklenmesine dair kanun teklifi ve Milli Sa-vunma ve Plân komisyonları raporları (2/115) (S. Sayısı : 254) [Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1963]

× 4. — Sosyal Sigortalar kanunu tasarısı ve Trabzon Milletvekili Selâhattin Güven'in, 5 . 1 . 1961 tarih ve 228 sayılı Kanuna iki ek madde eklenmesine ve bu kanunun 14 ncü mad-desinin tadiline dair kanun teklifi ile Eskişehir Milletvekili Şevket Asbuzoğlu, Konya Millet-vekili Fakih Özfakih ve Edirne Milletvekili İl-hami Ertem'in, 4 . 2 . 1957 gün ve 6900 sayılı Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Kanununa ek ve geçici maddeler eklenmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/462, 2/368, 2/413, 2/506) (S. Sayısı : 338) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1963]

5. — Danıştay kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danış-tay Kanununun Anayasaya aykırı hükümleri-nin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/474, 2/440) (S. Sayısı : 369) [Dağıtma tarihi : 19 . 8 . 1963]

6. — Serbest malî müşavirlik kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Anasva Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünal'dın, Malî müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu tekli-fi ve Geçici Komisyon raporu. (1/476, 2/523) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

IV

A . HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B . TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜ-ŞÜLECEK İŞLER

1. — Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen'in, bazı müessesese, teşekkül ve işletmele-rin kullandıkları, «Devlet» kelimeli isimlerin kaldırılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Anayasa komisyonları raporları (2/489) (S. Sayısı : 279) [Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1963]

2. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 33 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı hakkında C. Senatosu Baş-kanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan de-ğişiklik hakkında Millet Meclisi Plân Komisyo-nu raporu (Millet Meclisi 1/345; C. Senatosu 1/215) (S. Sayısı : 124 ve 290) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

3. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in 5602 sayılı Tapulama Kanununun 13 ncü maddesine bir ek fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/495) (S. Sayısı : 291) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

4. — İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ve 13 arkadaşının, Anayasa nizamını milli güvenlik ve huzuru bozan bâzı fiiller hakkında 5.3.1962 tarih ve 38 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet komisyonları raporları (2/289) (S. Sayısı : 302) [Dağıtma tarihi : 5 . 7 . 1963]

5. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Muhasabesinin 1963 yılı Mart, Nisan ve Mayıs ayları hesabı hakkında Hesapları İnceleme Komisyonu raporu (5/24) (S. Sayısı : 330) [Dağıtma tarihi : 8 . 7 . 1963]

6. — Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 1960 ve daha önceki bütçe yıllarına ait bir kısım vergi borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısına dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Flân Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/201. C. Senatosu 1/229) (S. Sayısı : 122 ye ek) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

7. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 70 arkadaşının, 7244 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin tadili hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Flân Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/51; C. Senatosu 2/52) (S. Sayısı : 231 e 3 ncü ek) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1963]

× 8. — Devlet Orman İşletmeleriyle kereste fabrikalarının 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958 ve 1959 yılları muameleleri hakkında tanzim edilen raporların bilançolarıyla birlikte sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkereleri ve Sayıştay Komisyonu raporu. (3/88, 3/93, 3/97, 3/110, 3/124, 3/166, 3/340) (S. Sayısı : 367) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

9. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Aydın Milletvekili Orhan Apaydın'ın, Millet Meclisi İhtüzüğü teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/379) (S. Sayısı : 346) [Dağıtma tarihi : 20 . 8 . 1963]

1. — İmar Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki 7341 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair tasarı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/205) (S. Sayısı : 65) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 2. — Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı Statüsünün VI ncı maddesinin (A) fıkrasının 3 ncü bendinde yapılacak değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261) (S. Sayısı : 109) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 3. — Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları (1/350) (S. Sayısı : 110) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

4. — Ünye'nin Hamdiye mahallasi, hane 95, cilt 10 ve sayfa 103 sayısında nüfusa kayıtlı Hasbioğlu, Fatma Şeker'den doğma 24 Tesrini sani 1930 doğumlu Mehmet (Mustafa) Yeğenoğlu'nun, ölüm cezasına carptırılması hakkında Basbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/510) (S. Sayısı : 117) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

5. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Avukatlık Kanununun 7 nci maddesinin kaldırılması ve 114 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/385) (S. Sayısı : 130) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

6. — 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 115 sayılı Kanunla değiştirilen 7, 10 ve 48 ncı maddelerinin tadiline dair kanun tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Üniversiteler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (1/257, 2/444) (S. Sayısı : 134) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

7. — Nallıhan ilçesinin Beydili nahivesinin Çive köyü hane 5, cilt 3 ve sayfa 100 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmet ve Emine oğlu 29 Tesrinievvel 1339 doğumlu Durmuş Çetinkaya'nın

ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/414) (S. Sayısı : 133) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

8. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 494 : 499 ncu maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/75) (S. Sayısı : 146) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

9. — Çumra'nın Alibeyhüyükü köyü, hane 398, cilt 3 ve sayfa 4 sayısında nüfusa kayıtlı, Gebze 15. Mot. Top. Tb. da er Ahmedoğlu Emine'den doğma 1.1.1932 doğumlu İzzet Sivastlı ile Taşköprü ilçesinin Karapürçek köyü, hane 2, cilt 19, sayfa 62 de nüfusa kayıtlı ve aynı birlikte er Hüseyinoğlu Zeliha'dan doğma 12 Nisan 1932 doğumlu Ali Ilgaz'ın ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/545) (S. Sayısı : 148) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 10. — Türkiye ile İran arasında akdedilen Kültür Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/228) (S. Sayısı : 163) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 11. — Televizyon filimleri vasıtasıyla programların mübadelesine dair Avrupa Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/319) (S. Sayısı : 164) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 12. — Türkiye ile Afganistan arasında akdedilen Kültür Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/236) (S. Sayısı : 165) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

13. — İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve Mazhar Arıkan'ın, İstiklâl Savaşına iştirak eden M. Hilmiöğlu M. Rifat Özeydın'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/281) (S. Sayısı : 202) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

14. — Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birinci Döneminde bulunan üyelere vatani hiz-

met tertibinden aylık bağlanması hakkındaki Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/352) (S. Sayısı : 205) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

15. — Köy enstitüleri ve ilk öğretmen okullarının birleştirilmesi hakkındaki Kanunun 5 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları. (1/239) (S. Sayısı : 217) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 16. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince Avrupa Fonundan temin olunan kredinin Devlet borcu olarak Hazine hesaplarına intikali ve Türk Lirası karşılıklarının kullanılma şekli hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/248) (S. Sayısı : 218) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 17. — Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün 36 ncı maddesinin 2 nci fıkrasında derpiş olunan ve hukuki uyumsuzlukların gözülmesi hususunda Divanın yargı hakkını önceden tanımayı gerektiren ihtiyari kaydı katılmamız hakkındaki 5047 sayılı Kanunun yeniden uzatılmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/293) (S. Sayısı : 226) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 18. — Evlilik dışı çocukların tanınmalarını kabule yetkili makamların yetkilerinin genişletilmesi hakkındaki sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri, İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/233) (S. Sayısı : 227) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

19. — Hınıs kazası Karaçoban nahiyesi Hırt köyü, hane 19, cilt 11, sayfa 107 de kayıtlı Bekiroğlu Belkisa'dan doğma 1939 doğumlu Bedih Kılıç'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/205) (S. Sayısı : 233) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

20. — Karamürsel ilçesinin Mahmudiye köyü hane 32, cilt 6 ve sayfa 31 sayısında nüfusa kayıtlı Receboğlu, Hanife'den doğma 18 Mart 1341 doğumlu Hasan Şeker'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/542) (S. Sayısı : 234) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

21. — Fethiye ilçesi Girdev köyü nüfusunun hane 1, cilt 21/2 ve sayfa 31 sayısında kayıtlı

Naimoğlu Döndü'den doğma Mart 1933 doğumlu Süleyman Ağırbaş'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/304) (S. Sayısı : 235) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 22. — «Hususi Kredi» ve «Silâhlanma istikrazı» ndan doğan İngiliz alacakları bakiyesinin tesviyesi için Birleşik Kırallıkla Türkiye arasında mektup teatisi suretiyle yapılan 23 Haziran 1962 tarihli Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/348) (S. Sayısı : 237) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 23. — Hazinesinin ve İktisadi Devlet Teşebbüslerinin bir kısım borçlarının tahkimi hakkındaki Kanunun 6 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/393) (S. Sayısı : 241) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

24. — Havza ilçesinin, Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu Mevlûde'den doğma, 1 . 1 . 1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/560) (S. Sayısı : 242) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

25. — Sarıgöl ilçesinin Çöp köyü hane 32, cilt 3 ve sayfa 49 sayısında nüfusa kayıtlı Ahmetoğlu Hatice'den doğma 10 . 1 . 1933 Alaşehir doğumlu Süleyman Bozkurt'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/569) (S. Sayısı : 243) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

26. — Ankara Kızılcahamam ilçesinin Pazar nahiyesi Ağacaviran köyü hane 19, cilt 3 ve sayfa 31 de nüfusa kayıtlı Hüseyinoğlu Fatma'dan doğma 3 . 4 . 1962 ve tashihan 9 . 8 . 1938 doğumlu Ali Osman Özden'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/581) (S. Sayısı : 244) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

27. — Köyceğiz ilçesinin Beyobası köyü hane No. 60 nüfusunda kayıtlı Osmanoğlu, Nazife'den doğma 1332 doğumlu Ali Karahan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu ra-

poru (3/582) (S. Sayısı : 245) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Gümrük giriş tarife cetvelinin 28.02 pozisyonunun sonundaki ihtar hükmünün değiştirilmesine dair olan Bakanlar Kurulu kararnamelelerinin onaylanması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/225) (S. Sayısı : 120) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

2. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/297) (S. Sayısı : 123) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

3. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Beden Terbiyesi Kanununun 4 ncü ve 13 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/386) (S. Sayısı : 128) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

× 4. — Kan gruplarının tâyinine yarıyan reaktiflerin mübadelesi hakkında Avrupa Andlaşması ve ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Dışişleri komisyonları raporları (1/349) (S. Sayısı : 161) [Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1963]

× 5. — Özel tıbbi tedavi ve termio - klimatik kaynaklar, alanında karşılıklı yardımlaşmaya dair Avrupa Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Dışişleri komisyonları raporları (1/351) (S. Sayısı : 162) [Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1963]

× 6. — 1938 - 1939 yıllarında İngiltere ve Fransa hükümetlerinden temin edilen Teslihat kredilerinin mahsup şekli hakkında kanun tasarısı ve Milli Savunma, Dışişleri ve Plân komisyonları raporları. (1/214) (S. Sayısı : 216) [Dağıtma tarihi : 30 . 5 . 1963]

7. — Milli Savunma Bakanlığı orta sanat okulları hakkında kanun tasarısı ve Milli Savunma ve Plân komisyonları raporları. (1/263) (S. Sayısı : 219) [Dağıtma tarihi : 30 . 5 . 1963]

× 8. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının statüsünde yapılan değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları.

(1/304) (S. Sayısı : 222) [Dağıtma tarihi : 30.5.1963]

9. — Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanunun 8 nci maddesinin sonuna bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/341) (S. Sayısı : 238) [Dağıtma tarihi : 8.6.1963]

10. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı cetvellerin Bayındırlık Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/342) (S. Sayısı : 239) [Dağıtma tarihi : 8.6.1963]

11. — 2000 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/374) (S. Sayısı : 240) [Dağıtma tarihi : 8.6.1963]

12. — İstanbul Milletvekili Cihad Baban ve 5 arkadaşının, Birinci Dünya ve İstiklâl Savashlarına iştirak eden Feracullahoğlu Ahmet Fahri Özçelik'e vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/285) (S. Sayısı : 248) [Dağıtma tarihi : 12.6.1963]

13. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve dört arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 455 ve 459 ncu maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/323) (S. Sayısı : 252) [Dağıtma tarihi : 12.6.1963]

14. — Karacabey İlçesi Sarıbey İslâm köyü hane 8, cilt 32 ve sayfa 187 nüfusuna kayıtlı Ahmetoğlu, Sabriye'den doğma 19.10.1931 doğumlu Kerim Özkan ile Karacabey ilçesi Yenisarıbey köyü nüfusunun hane 5, cilt 25 ve sayfa 1961 sayısında kayıtlı Şevketoğlu Nazmiye'den doğma 1926 doğumlu Hasan Güney'in ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/568) (S. Sayısı : 253) [Dağıtma tarihi : 12.6.1963]

× 15. — Başbakanlık Basımevi döner sermaye işletmesi kuruluşu hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/316) (S. Sayısı : 255) [Dağıtma tarihi : 13.6.1963]

× 16. — Millî Eğitim Bakanlığına Ankar.

da yaptırılacak merkez binası için gelecek yıllara geçici taahhütlere girişilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/412) (S. Sayısı : 257) [Dağıtma tarihi : 13.6.1963]

17. — Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Aydın Üyesi Fikret Turhangil, Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Tescil edilmeyen birleşmeler ile bunlardan doğan çocukların cezasız tescili hakkında kanun teklifleri ve İçişleri, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/219, 2/237, 2/238, 2/263) (S. Sayısı : 259) [Dağıtma tarihi : 15.6.1963]

18. — Kulp ilçesinin Hacıhan köyü hane 34, cilt 7 ve sayfa 98 sayısında nüfusa kayıtlı Saitoğlu, Sultan'dan doğma 1928 doğumlu Recep Oruç'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/593) (S. Sayısı : 263) [Dağıtma tarihi : 18.6.1963]

19. — İlköğretim ve Eğitim Kanununun 56 ncı maddesinin (a) bendinin son paragrafının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/456) (S. Sayısı : 264) [Dağıtma tarihi : 18.6.1963]

20. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu. (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19.6.1963]

× 21. — Takip ve tahsiline mahal ve imkân görülemeyen bir kısım Hazine alacaklarının silinmesi hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/433) (S. Sayısı : 266) [Dağıtma tarihi : 20.6.1963]

22. — Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/463) (S. Sayısı : 268) [Dağıtma tarihi : 20.6.1963]

23. — İslahî Hayvanat Kanununun 5883 sayılı Kanunla değişik 35 nci maddesine bazı hükümler eklenmesine dair 7454 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin son fıkrasının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/435) (S. Sayısı : 269) [Dağıtma tarihi : 20.6.1963]

24. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1)

sayılı cetvelin Millî Savunma Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları (1/311) (S. Sayısı : 273) [Dağıtma tarihi : 25 . 6 . 1963]

25. — Menkul kıymetler ve Kambiyo Borsaları kanunu tasarısı ve Maliye ve Ticaret komisyonları raporları (1/320) (S. Sayısı : 271) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

26. — Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu kanunu tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/262) (S. Sayısı : 274) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

27. — İstanbul Milletvekili Zeki Zeren'in, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 28 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet komisyonları mütalâaları ile Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu (2/497) (S. Sayısı : 276) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

28. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Bayındırlık Bakanlığı kısmına bazı kadrolar eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/430) (S. Sayısı : 277) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

29. — Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu raporu (1/371) (S. Sayısı : 281) [Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 30. — Harclar kanunu tasarısı ile Balikesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve iki arkadaşının, 5887 sayılı Harclar Kanununun 125 nci maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanuna bir fıkra eklenmesine dair ve Artvin Milletvekili Saffet Eminagaoglu'nun, 5887 sayılı Harclar Kanununun 1 nci maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanunun değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/395, 2/305, 2/321) (S. Sayısı : 282) [Dağıtma tarihi : 29 . 6 . 1963]

31. — Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 2850, 3920, 4092, 5010, 6867 ve 303 sayılı kanunlarla değişik 35 nci maddesine bir (g) fıkrası eklenmesine dair kanun teklifi ve Aydın Milletvekili Hilmi Ay-

dınger'in, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 35 nci maddesinin sonuna bir bent ve bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/484, 2/472) (S. Sayısı : 287) [Dağıtma tarihi : 29 . 6 . 1963]

× 32. — Damga Vergisi kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/394) (S. Sayısı : 288) [Dağıtma tarihi : 29 . 6 . 1963]

33. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vaffi Gerger'in, kesin idari kararlar hakkında Sayıştay'a baş vurulacağına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Maliye komisyonları raporları (2/33) (S. Sayısı : 294) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

34. — Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve İstanbul Milletvekili İlhami Sancar ve iki arkadaşının, 5434 sayılı T. O. Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen ve eklenen (b) fıkrasının kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/268, 2/10) (S. Sayısı : 292) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

35. — Baraj inşaatı dolayısıyla sular altında kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık, İçişleri, Adalet, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/402) (S. Sayısı : 298) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

36. — Uzman Jandarma kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/479) (S. Sayısı : 296) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

× 37. — La Haye'de 14 Mayıs 1954 tarihinde imzalanan «Silâhlı bir çatışma halinde kültür mallarının korunmasına dair sözleşme» ile bu sözleşmenin tatbikatına ait tüzük, protokol ve kararlara katılmamızın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Millî Savunma ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/306) (S. Sayısı : 289) [Dağıtma tarihi : 3 . 7 . 1963]

× 38. — 7026 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/370) (S. Sayısı : 298) [Dağıtma tarihi : 3 . 7 . 1963]

39. — Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla deği-

şik 53 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Mardin Milletvekili Talât Oğuz ve Ağrı Milletvekili Kerem Özcan'ın, Kaçakçılığın men ve takibine dair olan 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/295, 2/169) (S. Sayısı : 23 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 4 . 7 . 1963]

40. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Hâkimler Kanununun Anayasaya aykırı hükümler taşıyan 122 ve 123 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/439) (S. Sayısı : 299) [Dağıtma tarihi : 4 . 7 . 1963]

41. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun 4 . 4 . 1929 tarih ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 4 . 6 . 1936 tarih ve 3006 sayılı Kanunla değişen 305 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/416) (S. Sayısı : 301) [Dağıtma tarihi : 4 . 7 . 1963]

42. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, 18 . 6 . 1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 21 . 12 . 1949 tarih ve 5464 sayılı Kanunla değişen 8 ve 427 nci maddeleriyle 438 nci maddesinin ilk fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/417) (S. Sayısı : 300) [Dağıtma tarihi : 5 . 7 . 1963]

× 43. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve 106 arkadaşının, Bölge tiyatroları kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/437) (S. Sayısı : 305) [Dağıtma tarihi : 6 . 7 . 1963]

44. — Nevşehir Milletvekili Ali Baran Numanoğlu ve 13 arkadaşının, Türkiye Halk Bankası ve Halk sandıkları hakkındaki 2284 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair olan 5652 ve 6854 sayılı kanunlara ek kanun teklifi ve Ticaret, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/245) (S. Sayısı : 331) [Dağıtma tarihi : 8 . 7 . 1963]

× 45. — Tunus'un Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik Beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/96) (S. Sayısı : 332) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 46. — Arjantin'in Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/97) (S. Sayısı : 333) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 47. — Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması Âkid Tarafları ile Polanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki münasebetlerle ilgili beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/98) (S. Sayısı : 334) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 48. — Teşhis ve tedavi maksadiyle sağlık kurumlarına ariyeten ve meccanen tahsis edilecek tıbbi - cerrahi ve lâboratuvar malzemesinin Gümrük Resminden muafien muvakkat ithaline dair Andlaşmanın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/279) (S. Sayısı : 335) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 49. — «Barış Gönüllüleri» adlı Amerikan Teşekkülünden faydalanma hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında yapılan Andlaşmaya ait teati olunan mektupların onaylanmasının uygun olduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/428) (S. Sayısı : 336) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 50. — Ambalajların muvakkat ithaline mütaallik Gümrük Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/95) (S. Sayısı : 337) [Dağıtma tarihi : 10 . 7 . 1963]

51. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve 15 arkadaşının, 1389 sayılı Kanunun belediyeler hukuk işlerinde çalışanlara tatbiki hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/507) (S. Sayısı : 341) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

52. — İmar ve İskân Bakanlığı kuruluş ve vazifeleri hakkındaki Kanunun 12 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, İmar

ve İskân ve Plân komisyonları raporları (1/375) (S. Sayısı : 343) [Dağıtma tarihi : 11.7.1963]

53. — Sıtmanın imhası hakkındaki Kanununun 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/419) (S. Sayısı : 344) [Dağıtma tarihi : 11.7.1963]

54. — 4933 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Millî Eğitim, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/453) (S. Sayısı : 345) [Dağıtma tarihi : 11.7.1963]

55. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, düğünlerde men'i israfata dair 55 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Adalet ve İçişleri Komisyonları raporları (2/387) (S. Sayısı : 349) [Dağıtma tarihi 12 . 7 . 1963]

56. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk ile Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Selâhattin Özgür'ün, 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus terfi Kanununun 16 nci maddesinin 2 nci fıkrasına bir bend ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/315) (S. Sayısı : 350) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

57. — Akçaabat'ın, Ağaçlı köyü 12 hane numarasında nüfusa kayıtlı İsmailoğlu Fatime (Fatma) den doğma 26.8.1936 doğumlu Hasan Şentürk'ün ölüm cezasına çarptırılması

hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/641) (S. Sayısı : 351) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

× 58. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 33 arkadaşının, 5237 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin (c) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/522) (S. Sayısı : 353) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1963]

59. — Askerî memnu mıntakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

60. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları. (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

61. — Türk Farmakopesi hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları. (1/271) (S. Sayısı : 366) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

× 62. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin ve Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun Su Ürünleri kanunu teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Tevfik İnci ve 28 arkadaşının, balıkçılığın teşvik ve himayesine mahsus kanun teklifi (2/377, 2/505, 2/252) (S. Sayısı : 370) [Dağıtma tarihi : 20 . 8 . 1963]

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı ile Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, 1312 sayılı Türk vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi ve Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Vatandaşlık Kanununun 10 ncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Türk vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/202, 2/18, 2/264, 2/389)

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı (1/202)

T. C.

Başbakanlık

28.5.1962

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71-943/1597

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 9.5.1962 tarihinde kararlaştırılan «Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

GEREKÇE

«Bir kişiyi veya bir şeyi bir Devlete bağlayan hukuki ve siyasi bir bağ» olarak tanımlanabilen «tabiiyet» bizde, gerçek kişiler bakımından, 1869 tarihinde kanun konusu olarak ortaya çıkmış ve bu tarihte «tabiiyet» kavramı dinî tesirlerden kurtularak, tamamen lâik esaslar üzerine kaleme alınan Tâbiyeti Osmaniye Kanunnamesi kabul edilmiştir.

Tâbiyeti Osmaniye Kanunnamesi 1 Ocak 1929 tarihine kadar yürürlükte kalmış ve yerini 1312 sayılı Türk vatandaşlığı Kanununa bırakmıştır. Halen yürürlükte olan 1312 sayılı Türk vatandaşlığı Kanununun, gerek muhteva, gerek plân bakımından birçok eksikleri bulunduğu ve özellikle, vatandaşlık hukukunda kabul edilen prensipler bakımından ıslaha muhtac olduğu görülmüştür. Gerçekten, 1312 sayılı Türk vatandaşlığı Kanunu «Herkesin vatandaşlığı olmalıdır; herkesin yalnız bir vatandaşlığı olmalıdır; herkes vatandaşlığını seçmede serbest olmalıdır veya kimseye istemediği vatandaşlık yüklenmemelidir.» şeklinde özetlenebilen vatandaşlık hukuku prensiplerini gereği gibi gözönünde bulundurmamıştır. Öte yandan kanunun bâzi hükümleri arasında tenazurun mevcudolmadığı ve meselâ evlenmenin vatandaşlığa tesiri ile ilgili 13 ncu maddede olduğu gibi, bir müessesenin farklı esaslara dayanılarak düzenlendiği görülmüştür. Ayrıca, vatandaşlıktan iskatla ilgili hükümlerin vatandaşlık hukukunun bugünkü gelişmelerine uymadığını belirtmek icabeder.

1312 sayılı Kanun modern bir vatandaşlık kanununda bulunması gereken Türk vatandaşlığı ile ilgili karar ve işlemler aleyhine yargı yolunun kapatılmıyacağı, vatandaşlığın ispatı ve vatan-

daşlığa alınmanın iptali gibi müesseselere yer vermemiştir. Kanun plân bakımından da başarılı değildir.

Bütün bu sebeplerle vatandaşlık hukuku alanında kabul edilen modern esaslara ve milletlerarası temayüllere uygun yeni bir Türk vatandaşlığı Kanunu hazırlanması zaruri görülmüştür. Tasarımın hazırlanması görevi, Milletlerarası Ahvali Şahsiye Komisyonunun (C.I.E.C.) Türk Seksiyonuna tevdi edilmiştir.

Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcileri ile Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden kurulu olan bu seksiyon millî bünyemize uyan ve vatandaşlık hukukunun modern prensiplerini mümkün olduğu kadar aksettirecek olan bir tasarımın esaslarını hazırlamış, bu esaslar, 1960 yılında, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış Münasebetler Enstitüsü tarafından tertibedilen seminerde madde madde tartışılarak olgun bir hale getirilmiştir.

1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının vatandaşlıkla ilgili 54 ncü maddesi, 1312 sayılı Kanunun yerine yeni bir Türk Vatandaşlığı Kanununun çıkarılmasını gerektirecek yeniliktedir. Anayasanın bu hükmünü de göz önünde bulunduran Milletlerarası Ahvali Şahsiye Komisyonu Türk Seksiyonunun isteği üzerine, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış Münasebetler Enstitüsü tarafından yeni bir seminer tertibedilmiştir. Bu seminerde, Anayasanın 54 ncü maddesi ve vatandaşlık hukuku prensipleri göz önünde bulundurularak, tasarımın yeniden gözden geçirilmesi için bir çalışma komitesi seçilmiştir. Milletlerarası Ahvali Şahsiye Komisyonu Türk Seksiyonu ile Dış Münasebetler Enstitüsü üyelerinden kurulan bu komitenin Anayasanın 54 ncü maddesi ile vatandaşlık hukuku prensiplerini göz önünde bulundurarak hazırladığı tasarı adı geçen seminere yeniden sunulmuş ve orada da tartışılarak son şeklini almıştır.

Anayasanın 54 ncü maddesinde Türk vatandaşlık hukuku bakımından yeni olan hükümler şunlardır :

1. 54 ncü maddenin ikinci fıkrası, «Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenir.» hükmünü ihtiva etmektedir. Gereğesinden de anlaşılacağı üzere, Anayasa, bu fıkra ile birbiriyle çatışan iki hüküm koymaktan ziyade, kan esasına dayanılarak vatandaşlığın kazanılmasında genel prensibi vaz'etmekte ve bu prensibi, ana bakımından, kanunla istisnaların konulabileceğini belirtmektedir. Fıkraya göre, Türk anadan doğan ve babası belli olmayan, dolayısıyla babasının vatandaşlığını kazanamayan çocuklar doğumla Türk vatandaşı olacaklardır. Öte yandan, Türk anadan doğup da babasının vatandaşlığını alabilecek durumda olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenebilecektir. Türk Vatandaşlığı Kanunu tasarısı, anası Türk, babası yabancı olan çocuğun vatandaşlık durumunu vatandaşlık hukuku prensiplerine uygun olarak düzenlemiş bulunmaktadır.

2. Anayasanın 54 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasına göre, «hiçbir Türk vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.» Bu fıkra 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 9, 10 ve 11 nci maddelerinde düzenlenen ıskat müessesesini «Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemde bulunma» ölçüsüne tabi tutmuştur. Artık, «Beş sene konsolosluga müraaat etmemek veya memleket dışında Hükümeti tenkid eden yazılar neşretmek» bir kişinin, en önemli hakkı olan vatandaşlıktan mahrum edilmesi sonucunu doğurmayacaktır.

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı, Anayasada kullanılan «Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemde bulunma» ölçüsünü iki şekilde uygulamıştır. 25 nci maddede vatana bağlılıkla bağdaşmayacağı tesbit edilen bazı eylemlerin yapılması halinde ilgilinin Türk vatandaşlığını kaybettğine karar verilebileceği kabul edilmiştir. Maddede sayılan hallerden ilk beşi, hem doğumla Türk vatandaşı olan, hem de Türk vatandaşlığını sonradan kazanan kişiler hakkında uygulanabilecektir. Maddede gösterilen son hal ise, sadece Türk vatandaşlığını sonradan kazanan kişiler hakkında uygulanabilecektir.

Öte yandan, 6 ncü maddede, yurt dışında bulunup da, Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış emniyeti aleyhine faaliyette bulunan ve hakkında Türkiye'de ceza kavuşturması yapılmasına imkân bulunamayan ve yurda dönmesi için yapılan davete belirli bir süre içinde mazeretsiz olarak ic-

bet etmiyen «müktesep» vatandaşların Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlıktan çıkarılabileceği öngörülmüş ve bu hükmün, savaş halinde, «anasıl» Türk vatandaşı olanlar hakkında da uygulanabileceği kabul edilmiştir.

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı, kaybettirme ve çıkarma müesseselerini sebeplerdeki ağırlık bakımından olduğu gibi sonuçlar bakımından da farklı şekilde düzenlenmektedir. Gerçekten, 85 nci madde gereğince Türk vatandaşlığını kaybettiğine karar verilen kişi Türkiye'yi terke ve mallarını tasfiyeye mecbur tutulmayacaktır. Ayrıca, böyle bir kimsenin, tasarının Türk vatandaşlığının kazanılması ile ilgili hükümlerinden faydalanarak Türk vatandaşlığını yeniden kazanması da mümkündür.

Buna karşılık, 26 nci madde gereğince vatandaşlıktan çıkarılan kişinin Türkiye'de bulunan malları Hazinece tasfiye edilecek ve bu gibiler Türkiye'de yerleşmemek ve genel hükümlere tabi olmak şartıyla Türkiye'ye gelebileceklerdir. 26 nci madde gereğince Türk vatandaşlığından çıkarılan kimseler, hiçbir şekilde, yeniden Türk vatandaşlığını kazanamazlar. Aynı madde, vatandaşlıktan çıkarma kararının ilgiliye tebliğinden veya Resmî Gazete ile yayımlanmasından önce Türkiye'ye dönenler hakkında vatandaşlıktan çıkarma işleminin durdurulacağı hükmünü ihtiva etmektedir. Bütün bu hükümlerden anlaşılacağı gibi, tasarıda, kaybettirme ve çıkarma, vatandaşlık hukukunda kabul edilen son temayüllere göre düzenlenmiş bulunmaktadır.

Anayasanın 54 ncü maddesinin son fıkrası, vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolunun kapatılmıyacağı hükmünü ihtiva eder. Bu fıkra, Anayasanın 114 ncü maddesi ile birlikte ele alınmış ve Türk vatandaşlığı kanunu tasarısında Türk vatandaşlığı ile ilgili olarak alınan her türlü kararlar aleyhine yargı yolunun kapatılmıyacağı esası kabul edilmiştir. (Madde 41) Böyle bir hüküm hukuk Devleti prensibinin tekrarından başka bir şey değildir.

Üç yıla yakın bir süredir ilim adamlarımız ve tatbikatçılarımız tarafından tartışılarak uygun bir hale getirilen Türk vatandaşlığı kanunu tasarısının esasları şöyledir :

I - Tasarıda vatandaşlık hukukunun aşağıdaki ana prensipleri göz önünde tutulmuştur : -

1. «Herkesin vatandaşlığı olmalı ve vatansızlığa yer verilmemelidir.» prensibi.

Vatansızlık alanında yapılan milletler arası çalışmalara ve vatansızlığı kaldırmak konusunda 1961 yılında Birleşmiş Milletlere kabul edilen sözleşme hükümlerine de paralel olarak, tasarı, iptal (Madde 24), kaybettirme (Madde 25), ve çıkarma (Madde 26) dışında, vatansızlığı önliyecek hükümler ihtiva eder. Bu hükümler şu şekilde sıralanabilir :

A) Tasarıda, Türk vatandaşlığının kazanılmasında, prensip itibariyle, kan esası benimsenmiş olmakla beraber, vatansızlığı önlemek amacı ile, 4 ncü maddede, Türkiye'de doğup da ne ana ve ne de babasının vatandaşlığını doğumla kazanamayan çocukların (toprak esasına göre) Türk vatandaşı olacakları kabul edilmiştir.

B) Vatandaşlığa alınmanın iptali (Madde 24), kaybettirme (Madde 25) ve çıkarma (Madde 26) hükümleri saklı kalmak üzere Türk vatandaşlığının kaybında ilgilinin vatansız duruma düşmesini önliyecek hükümler kabul edilmiştir. Meselâ, Türk vatandaşlığından çıkmak isteyen kişi, başka bir devlet vatandaşı değil ise, çıkma belgesinin, ilgili yabancı bir devlet vatandaşlığına girdiğini bildirir belgeyi gösterdiği anda verileceği (Madde 22) ve çıkarma belgesinin verilmesi ile Türk vatandaşlığının kaybedileceği (Madde 23) hükmüne bağlanmıştır. Bununla beraber 23 ncü maddenin 2 nci fıkrası ile, 3 yıllık bir süre içinde çıkarma belgesinin alınmaması halinde, vatandaşlıktan çıkmasının kesinleşeceği kabul edilmiştir. Bu süre içinde, ilgilinin her halde bir vatandaşlığa geçebileceği düşünülmüştür.

Aynı şekilde, vatandaşlığın seçme hakkı ile kaybedilmesinde, seçme hakkının kullanılması ilgiliyi vatansız kılacak ise, bu hakkın kullanılmıyacağı kabul edilmiştir. (Madde 27 ve 28).

Yine tasarıya, Türk vatandaşlığını kaybeden ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedeceklerin vatansız duruma düşmemelerini sağlayan hükümler konulmuştur. (Madde 30, 32, 36 ve 37).

2. «Her kesin yalnız bir vatandaşlığı olmalıdır.» prensibi.

«Vatandaşlığın baba bakımından kazanılmasının esas oluşu» ve «Türk vatandaşlığını seçme hakkının tanınması» gibi daha kuvvetli esasların kabulü dışında tasarı, seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığından ayrılma imkânını tanımak (Madde 27), çifte vatandaşlar hakkında kaybettirme hükmünün uygulanabileceğini (Madde 25) ön görmek suretiyle çok vatandaşlığı ortadan kaldıracak hükümler ihtiva etmektedir.

3. «Herkes vatandaşlığını seçmede serbest olmalıdır veya hiç kimseye istemediği bir vatandaşlık verilmemelidir.» prensibi.

Kişinin, vatandaşlık bağı ile bağlı olacağı devleti serbestçe seçmesi ve kendisine istemediği bir vatandaşlığın verilemeyeceği şeklinde özetlenebilen bu prensip tasarınn birçok maddelerinde yer almıştır. Bu prensibi gerçekleştirmek amacı ile gerek vatandaşlığın kazanılması gerek kaybı bölümlerine «seçme hakkı» ile kazanma (Madde 17 ve 18) ve «Seçme hakkı ile kayıp (Madde 27 ve 28)» şeklinde iki ayrı paragraf ithal edilmiştir.

Öte yandan evlenmenin vatandaşlığa tesiri düzenlenirken, vatansız olan veya evlenmekle vatansız duruma düşen yabancı kadının Türkle evlenmesi hali dışında, evlenmekle Türk vatandaşlığının kazanılması kadını bu konudaki müpet beyanına tabi tutulmuştur. (Madde 15) Evlenme ile Türk vatandaşlığının kaybında da, vatansız duruma düşmemek şartıyla, müspet beyan esas kabul edilmiştir. (Madde 19).

Tasarıda, vatandaşlıktan çıkmak isteyenlere, kanuni şartlar mevcut ise, izin verilebileceği esası da kabul edilmiştir. (Madde 20 ve 23).

II - Tasarıda Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybı iki ayrı bölümde açık bir şekilde düzenlenmiştir:

1. Türk vatandaşlığının kazanılması.

Tasarının Türk vatandaşlığının kazanılması başlığını taşıyan birinci bölümü 4 ana paragrafa ayrılır. Türk vatandaşlığının kanun yolu ile kazanılması birinci paragrafta ele alınır.

Bu paragrafta, Türk vatandaşlığını kan, toprak esaslarına göre evlenme ile kazanılması, vatandaşlık hukukunun yukarıda belirtilen prensiplerine uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca vatansız olan veya anası, babası bulunmayan veya nerede olduğu bilinmeyen küçüğün bir Türk tarafından evlâthğa alınmakla Türk vatandaşlığını kazanacağı esası da kabul edilmiştir. (Madde 3)

Bu maddeye «anası, babası bulunmaz veya nerede olduğu bilinmezse» ibaresi, daha çok, bu şekilde olup da, Türkiye'ye sığınan mültecilerin yarılarında Türkiye'ye gelen küçüklerin, bir Türk tarafından evlâthğa alınmakla, Türk vatandaşlığını kazanmalarını sağlamak amacı ile konulmuştur.

Evlenme ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında, evlenmelerin vatandaşlığa tesiri konusu tasarıya alınmamıştır. Konunun, İsviçre'de olduğu gibi vatandaşlık kanununda değil de, Medeni Kanununun tadilinde ele alınarak, «Vatandaşlığa alınma ile ilgili hükümleri bertaraf etmek üzere yapılan evlenmelerin bâtil olduğunu bildirir bir hükmün, Medeni Kanununun 112 nci maddesine ilâve edilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması 1312 sayılı Kanundakinden, daha açık olan hükümlerle düzenlenmiştir. (Madde 6 ve 7) Ayrıca, 26 nci madde hükmü saklı kalmak üzere, Türk vatandaşlığını kaybedenlerin, ikamet şartı aranmaksızın Türk vatandaşlığına alınabilecekleri kabul edilmiştir. Çıkarma (Madde 26) dışında diğer kayıp halleri, özellikle kaybettirme Türk vatandaşlığının yeniden kazanılmasına mâni olmayacaktır.

III neü paragrafı teşkil eden 12 ve 13 neü maddeler seçme hakkıyla kazanmayı düzenlemektedir. Süresi içinde seçme hakkını kullanamayan kişilerin 8 nci madde uyarınca yeniden vatandaşlığa alınmaları da mümkündür.

IV neü paragrafı teşkil eden 14 - 18 nei maddeler, vatandaşlığı kazanmanın sonuçlarını düzenler. Bu maddeler vatandaşlık hukukunun yukarıda belirtilen genel prensiplerine uygun olarak kaleme alınmıştır.

2. Türk vatandaşlığının kaybı :

Tasarının ikinci bölümünü teşkil eden Türk vatandaşlığının kaybı, Anayasanın 54 neü mad-

desinin Türk vatandaşlığının kaybı ve Türk vatandaşlığından çıkarma ile ilgili fıkraları ve vatandaşlık hukukunun genel prensipleri göz önünde bulundurularak kaleme alınmıştır.

Bölümün birinci paragrafında kanun yolu ile kayıp adı altında, evlenmenin Türk vatandaşlığının kaybına tesiri ele alınmıştır. 19 ncu madde ile, yabancı ile evlenen kadının, vatansız kal-mamak şartı ile bu konuda beyanda bulunarak Türk vatandaşlığından ayrılabilceği esas ka-bul edilmiştir.

II nci prağraf yetkili makam kararı ile kaybı düzenler.

Bu paragrafta vatandaşlıktan çıkma, vatandaşlık hukuku prensiplerine uygun olarak kaleme alınmıştır. (Madde 20 - 23) Yine aynı paragrafta vatandaşlığa alınma kararının iptali düzenlen-mektedir. (Madde 24) 24 ncu maddede iptal şartları mevcudolsa bile, ilgilinin Türk vatandaşlığı-na alınmasından başlayarak 5 yıl geçtikten sonra, vatandaşlığın iptaline karar verilemeyeceği kabul edilmiştir.

Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler adı altında ele alınan kaybettirme ve çıkarma, yu-karda Anayasanın 54 ncu maddesi ile birlikte incelenmiş bulunmaktadır. Bu sebeple burada ye-niden ele alınmayacaktır.

Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılma ile ilgili olan III ncu paragraf vatandaşlık hukuku prensiplerine uygun olarak kaleme alınmıştır. (Madde 27 - 28)

IV ncu paragraf kaybın sonuçlarını düzenlemektedir. Çıkarma dışında her ne şekilde olursa olsun Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler genel olarak yabancı müamelesine tabi tutulacaklar-dır. (Madde 29) Bu paragrafta Türkiye'de ikamet, eş, çocuklar ve malları bakımından kaybın sonuçları, son temayüllere uygun olarak kaleme alınmıştır.

III ncu Türk vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu ;

Tasarımın III ncu bölümü, Türk vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu ile ilgili hükümleri ihti-va etmektedir.

38 nci madde, Türk vatandaşlığının ispatının her hangi bir şekle tabi olmadığı ve bu husus-ta serbest delil sisteminin kabul edildiği belirtilmiştir. Bununla beraber, aynı maddede sayılan resmî kayıt ve belgelerle benzerleri, ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil edecektir.

39 ncu madde gereğince, resmî makamlarca bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığı hu-susunda tereddüde düşüldüğü takdirde bu husus İçişleri Bakanlığında sorulacaktır.

40 nci madde, yargı organları önünde bir kimsenin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eden belgelerin doğru olmadığı iddia edildiği veya bu konuda ilgili organ tarafından tereddü-de düşüldüğü takdirde, bu hususun İçişleri Bakanlığında sorulacağı ve bu bakanlık tarafından verilen karar aleyhine Danıştaya başvurulmadığı takdirde Bakanlık kararının kesinleşeceği ka-bul edilmiştir. Danıştaya başvurulduğu takdirde bakılmakta olan dâva Danıştay kararına kadar durdurulacaktır. Danıştayın bu konuda vereceği karar, dâvaya bakmakta olan mahkemeyi bağ-hyacaktır.

40 nci maddede kabul edilen bu esas, Türk idari kaza sistemine uygun olduğu gibi, vatan-daşlık konusunda çeşitli yargı organları arasında farklı kararların alınmasını da önliyecektir. Maddedeki süreler işlerin süratli bir şekilde halledilmesini temin içindir.

41 nci madde Türk vatandaşlığı hakkında idari makamlarca verilen karar ve işlemler aleyhi-ne yargı yolunun kapatılamıyacağı hükmünü ihtiva etmektedir.

Tasarımın bundan sonraki kısımları çeşitli hükümlerle son hükümleri ihtiva etmektedir. Tasa-rımın sonuna iki geçici madde ilâve edilmiştir. Bu geçici maddelerden biri Millî Mücadeleyi ta-kiben 1930 yılının sonuna kadar yurt dışına çıkan ve bugüne kadar akıbetleri belli olmayan ve nüfus kütüklerine kayıtlı oldukları için hukukan vatandaşımız bulunan kimselerin, kanunun yü-rürlüğe girdiği tarihte Türk vatandaşlığını kaybedecekleri hakkındadır. İkinci geçici madde, Tabiiyeti Osmaniye Kanunnamesi ile 1912 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre vatandaşlıktan iskat edilenler hakkında, bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak bir yıl içinde 8 nci madde hükmünün uygulanabileceğini tesbit etmektedir.

Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi (2/18)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek olarak hazırladığım kanun tasarısı mucip sebebi ile birlikte takdim edilmiştir.

Gereğine müsaade ve delâletlerinizi saygı ile arz ederim.

4 . 12 . 1961

Mardin Milletvekili
Esat Kemal Aybar

1312 sayılı Kanuna ek kanun tasarısının mucip sebebidir.

1941 - 1942 - 1943 yıllarında Doğu ve Güney - Doğu vilâyetlerimizde ekinlere musallat olan süne hasarata sebebiyle köylülerimiz yiyecek hububatı temin edememiş ve bu bölgelerde tam mânasiyle kıtlık başgöstermiştir.

Mıntakada geçimi temin edebilecek her hangi bir sınai tesis yoktur.

Maîyetlerini temin edemiyen birçok vatandaşlarımız Suriye ve diğer komşu devletlere hicret etmek mecburiyetinde kalmış ve oralarda geçirdikleri müddetin bâzı zaruretler altında uzamasıyla vatandaşlıktan iskat edilmişlerdir. Bu kabil vatandaşlarımızdan Anavatana dönmek isteyenler çoktur.

Yukarda bahsedilen kanuni mânia karşısında Anavatana dönmek imkânının bağışlanması hakkaniyete uygun düşecektir.

MARDİN MİLLETVEKİLİ ESAT KEMAL AYBAR'IN TEKLİFİ

1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi

MADDE 1. — 1941 - 1942 - 1943 yıllarında komşu devletlere hicret eden ve yabancı devletlerde geçirdikleri müddet itibariyle Türk vatandaşlığından iskat edilmiş bulunan kimseler, bir defaya mahsus olmak üzere Türk vatandaşlığına kabul edilmişlerdir.

MADDE 2. — Ancak bu kabil vatandaşlarımızın işbu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Türkiye'ye yerleşmeleri ve bağlı buldukları vilâyetlerde en büyük mülkiye âmirine müracaat ederek Türk tabiiyetini kabul etmeleri şarttır.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Dahiliye Vekili yürütür.

Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Vatandaşlık Kanununun onuncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/264)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Vatandaşlık Kanununun 10 ncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifim, gerekçeyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğine müsaadelerinizi rica ederim.

1 . 6 . 1962

Mardin Milletvekili
Mehmet Ali Arıkan

MUCİP SEBEPLER

Memleketimizin sağlık ve sosyal dâvasında tabiplerin ne büyük rolü bulunduğu malûmdur. Şu anda Türkiye Sağlık müesseselerinin Devlet ve belediyeler tarafından idare edilen kısmında 605 münhal yer mevcuttur. Sağlık durumumuz bu derece feci iken memlekette okuyup yetişmiş doktor tabiplerimizin dış ülkelere gidip orada çalışması yürekler acısıdır. Bilhassa ihtisas maksadı ile döviz alarak gidenler oralarda yani dış ülkelerde ihtisaslarını bitirdikten sonra yurda avdetten istinkâf ile dış ülkelerde hizmet vermeleri bugünkü ahval ve şerait önünde hoş karşılanması mümkün olmıyan bir harekettir. Memleket dövizini kendi şahsi emel ve saadet ve refahları uğruna harcayan bu kimselerin vatanla irtibatlarının bu şekil karşısında esef etmemek elden gelmemektedir.

Anayasamızın 54 ncü maddesi (hiçbir Türk vatana bağlılıkla bağdaşmıyan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz) demekte olduğuna göre, vatana bağlılık derecesi meydanda bulunan kimselerin artık vatandaşlıktan iskatı mümkün ve elzemdir. Gerçekten bugünkü Türk sağlık dâvasının acı durumu karşısında kanun teklifimizde Sağlık Bakanlığına dış ülkelerdeki tabiplerin durumunu inceleyip ihtiyaca göre bunların ana yurda çağırılması yetkisi verilmiş ve bu çağrıya rağmen verilecek zaman içinde avdet etmiyenler vatandaşlıktan iskat olunabilir. Her vatandaş fiil ve hareketleri ile vatana bağlılığını ispat eder. Vatanın sağlık dâvası facia halinde iken binlerce vatandaş doktorsuzluktan kıvranıırken tabiplerimizin dış ülkelerde çalışmasına göz yumulamaz.

Kaldı ki, diğer bir kanun teklifimizle de doktorluğun cazip bir hale getirilmesi için tabiplere bazı şartlar dâhilinde tazminat verilmesi hususu derpiş edilmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan dış ülkelerden gelecek olanların derhal vazifelere tâyinleri kanunun bir âmir hükmü halinde tedvin olunmasına lüzum görülmüş ve ayrıca tâyinle gelecek olanlara da yolluk verilmesinde fayda mülâhaza olunmuştur.

Vatandaşlık Kanununun onuncu maddesinde (iskat olunabilir) tâbiri yerine (iskat olunur) tâbiri kullanılmış ve bu hususta da Sağlık Vekâletine ihtiyaca göre dış ülkelerdekileri çağırma ve bu çağrıdan sonra icabet edilmemesi halinde vatandaşlıktan iskat muamelesine tevessül yetkisi tanınmıştır. Bu izahattan da anlaşılacağı üzere dış ülkelerdeki tabiplerin re'sen vatandaşlıktan iskatı bahis konusu değildir.

Kanun teklifimiz Anayasamızın 54 ncü maddesinin ruh ve anlamına aykırı olmayıp bilâkis tamamen uygun ve mutabıktır. Ayrıca kanun teklifimizin antidemokratik olmadığını da belirtmek isteriz. Filvâki demokraside vatana, millete hizmet esastır. Vatanın ve milletin bahşettiği imkânlardan bilistifade hizmet imkân ve mevkiine sahibolduktan sonra, kendi milletine hizmetten kaçınanların hareketi asıl demokratik zihniyete, insanlığa, medeniyete ve fazilete aykırıdır.

MARDİN MİLLETVEKİLİ M. ALİ ARIKAN'IN TEKLİFİ

Vatandaşlık Kanununun onuncu maddesine iki fıkra eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Vatandaşlık Kanununun onuncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

(Şu kadar ki bu gibiler duyulacak ihtiyaç karşısında vâkı tebliğ tarihinden itibaren tâyin edilecek müddet zarfında yurda avdet etmedikleri takdirde derhal vatandaşlıktan iskat olunabilirler.)

Verilecek emre imtisal ile yurda avdet edip vazife kabul edenler müracatları üzerine üç ay zarfında vazife verilmesi mecburidir, vazifeye tâyin edilerek çağrılanlara yolluk verilir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Türk vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/389)

Millet Meclisi Başkanlığına

23 Mayıs 1928 tarih ve 1312 sayılı «Türk vatandaşlığı Kanununun» 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifim gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

28 . 12 . 1962

İstanbul Milletvekili
R. Ülker

GEREKÇE

23 Mayıs 1928 tarihli ve 1312 sayılı «Türk vatandaşlığı Kanunu» nun 10 ncu maddesi «Ecnabi bir memlekette mukim oldukları halde beş seneden fazla bir müddet Türk şebhenderliklerinde kendilerini tescil ettirmemiş olan Türkleri Hükümet isterse vatandaşlıktan iskat eder» hükmünü taşımaktadır.

Bu hüküm antidemokratik ve İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ve Anayasamızın 54/3 ncu fıkrası hükmüne aykırı bulunmaktadır.

1951 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuş bulunan Antidemokratik kanunları tesbitle görevli İlim Komisyonu ve son defa kurulmuş olan Bakanlıklararası Anayasaya aykırı kanunları tesbitle görevli Komisyon tarafından da Anayasaya aykırılığı ve antidemokratikliği kabul edilmiş olan bu hükmün kaldırılması zorunlu bulunmuştur.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN TEKLİFİ

Türk vatandaşlığı Kanununun 10 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 23 Mayıs 1928 tarih ve 1312 sayılı «Türk vatandaşlığı Kanununun» 10 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 10. — Ecnabi bir devletin askerlikten gayri bir hizmetini deruhde etmiş olanlardan ka-

bul ettiği hizmetin tâyin olunacak müddet zarfında terki için Türkiye'de buldukları mahal hükümetleri ve ecnebi memleketinde Türk elçilik ve şebenderlikleri vasıtasıyla verilecek emre imtisal etmeyen veya Türkiye ile muharibolan bir devletin hizmetinde bilâ mezuniyet devam eden Türkler vatandaşlıktan ıskat olunabilir.

Türkiye'nin seferberlik ilân ettiği zamanda mecburi askerî hizmetleri ifa için vesaiti lâzime ile vâkı olacak resmî davete bilâ mazeret icabet eylemeyenlerden ve mürettep kıtalarına sevkleri esnasında veya bir kıtaya iltihaktan sonra firarla kanuni mehil zarfında avdet etmeyenlerden maliki ecnebiye kaçtıkları anlaşılıp da hilâfını ispat edemiyen ve mezuniyet ve tebdili hava veya memuriyet suretiyle Türkiye haricine azimet ettikleri halde müddet hitamında bilâ mazeret avdet etmiyerek firarî hükmünde kalan rübeî askeriye ashabiye mensubîn ve mükellefini askeriye-yi Hükümet isterse vatandaşlıktan ıskat eder.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyon

Esas No. 1/202, 2/18, 264, 389

Karar No. 2

14 . 6 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı ve Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, 1312 sayılı Türk vatandaşlığı Kanununa ek kanun teklifi ile Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Vatandaşlık Kanununun 10 neu maddesine iki fıkra eklenmesine dair olan kanun teklifi ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 neu maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifi, teklif sahipleri ve ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Genel Kurulun 18 . 1 . 1963 tarihli 32 nei Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzda görüşüldü :

Tekliflerin 1312 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine inhisar ettiğini, tasarının ise günün ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda yeniden hazırlandığını nazarı itibara alan komisyonumuz, tasarı ve tekliflerin tevhidden görüşülmesini ve tasarının görüşmelere esas alınmasını kararlaştırmıştır.

1929 tarihinde tedvin edilmiş bulunan 1312 sayılı Kanunun, günümüzde artmış bulunan milletlerarası siyasi, sınıai, iktisadi, içtimai ve kültürel temaslar neticesinde vatandaşlık hukukunda kabul olunan prensiplere cevap veremediği ve esasen plân ve muhteva bakımından da noksanlıkları bulunduğu ve bu yüzden tatbikatta müşküllerle karşılaştığı ve mevzuubahis zorlukları bertaraf etmek maksadiyle, müzakere konusu tasarının hazırlandığı, ilgili Bakanlık temsilcisinin vermiş olduğu etraflı ve mukni izahattan anlaşılmiş olmakla, gerekçede serd edilen sebepler komisyonumuzca da yerinde görülmüş ve tasarı prensip itibariyle müspet mütalâa olunarak maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tatbikatta her hangi bir yanlış anlayışa yer vermemek ve metne sarahat vermek gayesiyle 20 ve 25 nei maddelerin (b) fıkraları ile 27 nei maddedeki 1 yıl 2 yıla çıkarılmak suretiyle değiştirilmiş, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48 ve 49 neu maddelerle, geçici 1 ve 2 nei maddeler

tasarıda olduğu gibi bırakılmış ve yapılan bu değişikliklerle tasarı kabul edilmiş ve mevzuun lüzum ve ehemmiyetine binaen tasarının öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temenniye şayan görülmüştür.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Kırklareli	Eskişehir	Çorum	Aydın
M. A. Eriş	Ş. Asbuzoğlu	A. Güler	M. Gedik
Bursa	Hatay	Kars	Kütahya
C. Perin	A. M. Bereketoğlu	L. Aküzüm	S. Tosbi
	Siirt	Zonguldak	
	C. Aydın	K. Esengin	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kazanılması

I - KANUN YOLU İLE KAZANMA

1. Nesep ile

A) Doğum

MADDE 1. — Türkiye içinde veya dışında,

- Türk babadan olan,
- Türk anadan doğup da, babasının veya ülkesinde doğduğu devletin vatandaşlığını dogumla kazanamıyan,
- Türk anadan evlilik dışında doğan çocuklar, doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlarıdır.

B) Hal değişikliği

MADDE 2. — Yabancı anadan evlilik dışın-
da doğan çocuk,

- Nesebinin tashihi,
 - Babalığın hükümle tahakkuk etmesi
 - Tanıma
- yollarından biriyle bir Türk vatandaşına nesep bağı ile bağlanırsa, doğumundan başlayarak Türk vatandaşı olur.

MİLLET MECLİSİ

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kazanılması

I - KANUN YOLU İLE KAZANMA

1. Nesep ile

A) Doğum

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) Hal değişikliği

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

C) *Evlât edinme*

MADDE 3. — Evlât edinme evlâtlığın vatandaşlığına tesir etmez. Ancak, küçük olan evlâtlık, vatansız olur veya anası babası bulunmaz veyahut nerede olduğu bilinmezse, bir Türk tarafından evlâtlığa alınmakla Türk vatandaşı olur.

2. *Doğum yeri ile*

MADDE 4. — Türkiye'de doğup da, ana veya babasının vatandaşlığını doğumla kazanamayan çocuklar, doğumlarından başlayarak Türk vatandaşdırlar.

Türkiye'de bulunmuş çocuklar, aksi sabit olmadıkça, Türkiye'de doğmuş sayılır.

3. *Evlence ile*

MADDE 5. — Bir Türk ile evlenen yabancı kadın Türk vatandaşlığına geçmek istediğini 42 nci maddede gösterilen şekilde bildirdiği veya vatansız bulunduğu veyahut evlenmekle eski vatandaşlığını kaybettiği takdirde, Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.

Evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde akitte hüsnüniyetli olan kadın, Türk vatandaşlığını muhafaza eder.

Butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar, ana veya babaları hüsnüniyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE
KAZANMA

I - Vatandaşlığa alınma çeşitleri ve ikamet

A) *Genel olarak vatandaşlığa alınma*

MADDE 6. — Aşağıdaki şartları taşıyan yabancılar Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığına alınabilirler.

Vatandaşlığa alınmasını isteyen kişi,

a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanununa göre reşit olmalıdır.

b) Müracaat tarihinden geriye doğru son üç yılı kesintisiz geçmek şartıyla Türkiye'de beş yıl ikamet etmiş olmalıdır.

Geçici Ko.

C) *Evlât edinme*

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. *Doğum yeri ile*

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

3. *Evlence ile*

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE
KAZANMA

I - Vatandaşlığa alınma çeşitleri ve ikamet

A) *Genel olarak vatandaşlığa alınma*

MADDE 6. — Tasarının 6 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

- c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışı ile teyidemiş olmalıdır,
- ç) İyi ahlâk sahibi olmalıdır,
- d) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden hastalığı bulunmamalıdır,
- e) Yeteri kadar Türkçe okuyup yazma bilmelidir,
- f) Türkiye'de kendisinin ve geçimi ile yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleke sahibolmalıdır.

B) *İstisnai vatandaşlığa alınma*

MADDE 7. — Aşağıdaki hallerde 6 ncı maddede şartlar aramaksızın, bir yabancı isteği üzerine İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığına alınabilir.

- a) Türk vatandaşlığını her ahngi bir şekilde kaybetmiş olanların sonradan doğmuş reşit çocukları,
- b) Bir Türkle evli olanlarla, bunların reşit çocukları,
- c) Türk soyundan olanlarla, eşleri ve reşit çocukları,
- ç) Bir Türk vatandaşı ile evlenme kararıyla Türkiye'de yerleşmiş olanlar,
- d) Türkiye'ye fabrika, imalâthane gibi sanayi tesisleri getiren ve bu sahada hizmeti geçen veya geçecek olan, sinai ve ticari bir teşekkülün sahip, hissedar veya müdürü bulunan veya bilim teknik ve sanat sahasında Türkiye'ye olağanüstü hizmeti düşünülen kimseler,
- e) Vatandaşlığa alınması Bakanlar Kurulunca faydalı veya zaruri görülenler,

C) *Yeniden vatandaşlığa alınma*

MADDE 8. — İçişleri Bakanlığı bu kanuna göre Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanları, ikamet şartını aramaksızın, yeniden vatandaşlığa alabilirler. 35 nci madde hükmü saklıdır.

D) *Yabancıların ikameti*

MADDE 9. — Bir yabancı için ikamet Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye'de oturmaktır. Yabancıların, toplamı altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bulunması ikamet süre-

Geçici Ko.

B) *İstisnai vatandaşlığa alınma*

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

C) *Yeniden vatandaşlığa alınma*

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

D) *Yabancıların ikameti*

MADDE 9. — Tasarının 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

sini kesmez. Ancak Türkiye dışında geçirdiği zaman ikamet süresinden sayılmaz.

Türkiye'de, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre ikametgâh sahibi olan yabancının, tedavi, öğrenim veya her hangi bir mücbir sebeple Türkiye dışına çıkması veya böyle bir sebeple Türkiye dışında kalması hallerinde, dışarda geçen zamanın toplamı altı ayı geçse dahi ikamet süresi kesilmiş olmaz.

2. Vatandaşlığa alınmada usul

A) Müracaat makamı

MADDE 10. — Türk vatandaşlığına alınma dileği 6 ncı madde gereğince vatandaşlığa alınmada ilgilinin oturduğu, 7 ve 8 nci maddeler gereğince vatandaşlığa alınmada, bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine, yabancı memlekette, Türk konsolosluğuna bir dilekçe ile sunulur.

Bu makamlarca tamamlanan evrak, gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

B) Soruşturma

MADDE 11. — Vatandaşlığa alınmasını isteyen kişi hakkında İçişleri Bakanlığınca tesbit edilecek esaslara göre soruşturma yapılarak gerekli şartların bulunup bulunmadığı araştırılır.

III - SEÇME HAKKI İLE KAZANMA

1. Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler

MADDE 12. — Aşağıdaki kişiler, Türk Medeni Kanununa göre reşit olmalarından başlayarak bir yıl içinde Türk vatandaşlığına dönebilirler :

a) Türk anadan doğup da Türk vatandaşlığını kazanamayanlar,

b) 30 ve 37 nci maddeler gereğince, ana-larına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler,

c) 32 ve 36 ncı maddeler gereğince ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler.

2. Vatandaşlığa alınmada usul

A) Müracaat makamı

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) Soruşturma

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

III - SEÇME HAKKI İLE KAZANMA

1. Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

2. *Evlenme ile Türk vatandaşlığını kaybeden kadın*

MADDE 13. — 19 ncu madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadın bu evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde Türk vatandaşlığına dönebilir.

IV - VATANDAŞLIĞI KAZANMANIN SONUÇLARI

1. *Evlenmede çocuklar*

MADDE 14. — Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadının küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız bulunması,
- ç) Çocuğun vatansız olması,
- d) Velâyetin anada bulunması.

hallerinde, annelerine bağlı olarak Türk vatandaşları olurlar.

2. *Vatandaşlığa alınma*

A) *Eş*

MADDE 15. — Vatandaşlığa alınma eşin vatandaşlığına tesir etmez, ancak, vatansız kadın, kocasına bağlı olarak Türk vatandaşı olur.

B) *Çocuklar*

MADDE 16. — Küçük çocuklar Türk vatandaşlığına alınan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Türk vatandaşlığına alınan kadının küçük çocukları

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız olması,
- ç) Çocuğun vatansız olması,
- d) Velâyetin anada bulunması,

hallerinde, annelerine bağlı olarak Türk vatandaşları olurlar.

3. *Seçme hakkı ile kazanma*

A) *Türk vatandaşlığını seçen kişinin eşi ve çocukları*

MADDE 17. — Bu kanunun, vatandaşlığı kazanmanın sonuçlarını düzenleyen 15 ve 16 nci

Geçici Ko.

2. *Evlenme ile Türk vatandaşlığını kaybeden kadın*

MADDE 13. — Tasarının 13 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV - VATANDAŞLIĞI KAZANMANIN SONUÇLARI

1. *Evlenmede çocuklar*

MADDE 14. — Tasarının 14 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. *Vatandaşlığa alınma*

A) *Eş*

MADDE 15. — Tasarının 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) *Çocuklar*

MADDE 16. — Tasarının 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

3. *Seçme hakkı ile kazanma*

A) *Türk vatandaşlığını seçen kişinin eşi ve çocukları*

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

maddeleri 12 nci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönen kişilerin eşleri ve küçük çocukları hakkında da uygulanır.

B) Türk vatandaşlığını seçen kadının çocukları

MADDE 18. — Evlenme ile Türk vatandaşlığından ayrılan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçük çocuklar, kadının 13 nci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönmesi halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Kadına Türk vatandaşlığını kaybettiren evlenmeden olan küçük çocukları, 16 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kaybı

I - KANUN YOLU İLE KAYIP

Evlenme

MADDE 19. — Yabancı ile evlenen Türk kadını kocasının millî kanunu evlenme sebebi ile kocanın vatandaşlığını kadına bahsettiği ve kadın kocasının vatandaşlığını seçtiğini 42 nci maddede gösterilen şekilde bildirdiği takdirde, Türk vatandaşlığını kaybeder.

Kadın kocasının vatandaşlığını belirli şartların gerçekleşmesi ile kazanıyorsa; Türk vatandaşlığı o tarihte kaybedilir.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE KAYIP

1. Vatandaşlıktan çıkma

A) Çıkma şartları

MADDE 20. — Türk vatandaşlığından çıkma, aşağıdaki şartlarla, Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

- Mümeyyiz ve reşit olmak,
- Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak. Bakanlar Kurulunun

M. Meclisi

Geçici Ko.

B) Türk vatandaşlığını seçen kadının çocukları

MADDE 18. — Tasarının 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının kaybı

I - KANUN YOLU İLE KAYIP

Evlenme

MADDE 19. — Tasarının 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

II - YETKİLİ MAKAM KARARI İLE KAYIP

1. Vatandaşlıktan çıkma

A) Çıkma şartları

MADDE 20. — Türk vatandaşlığından çıkma, aşağıdaki şartlarla, Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

- Mümeyyiz ve reşit olmak,
- Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,

(S. Sayısı : 267)

Hü.

ca, muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak kaydından istisna edilerek izin verilmesi mümkündür. Ancak, bu şekilde Türk vatandaşlığından çıkan şahıs, yeniden Türk vatandaşlığına alındığı takdirde, askerlik hizmetini yapmakla ödevlidir.

c) İradesi dışında her hangi bir sebeple başka bir devlet vatandaşı olmak veya başka bir devlet vatandaşlığını kazanacağı hakkında inandırıcı belirtiler bulunmak.

B) Müracaat makamı

MADDE 21. — Türk vatandaşlığından çıkma dileği, Türkiye içinde ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülkiye âmirine, yurt dışında Türk Konsolosluğuna bir dilekçe ile sunulur.

Bu makamlarca tamamlanan evrak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

C) Çıkma belgesi

MADDE 22. — Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, aynı zamanda başka bir devlet vatandaşı ise çıkma belgesi kendisine derhal verilir.

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, başka bir devlet vatandaşı değil ise, çıkma belgesi, ilgili yabancı devlet vatandaşlığına girdiğini bildirir belgeyi gösterdiği zaman kendisine verilir.

Ç) Çıkma hükmü

MADDE 23. — 22 nci madde uyarınca çıkma belgesinin verilmesi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir.

20 nci madde uyarınca verilen izin tarihinden başlayarak üç yıl içinde bu belge alınmamış ise, Türk vatandaşlığının kaybı kesinleşir.

2. Vatandaşlığa alınmanın iptali

MADDE 24. — Yetkili makam kararı ile vatandaşlığa alınma, ilgilinin yalan beyanı veya önemli hususları gizlemesi sonucu vukubulmuş ise, vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir.

İlgilinin Türk vatandaşlığına alınmasından başlayarak beş yıl geçtikten sonra iptal kararı verilemez.

Geçici Ko.

Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak kaydından istisnası zaruri görülenler hakkında Millî Savunma Bakanlığınca izin verilmesi mümkündür. Ancak, bu şekilde Türk vatandaşlığından çıkan şahıs yeniden vatandaşlığa alındığı takdirde askerlik hizmetini yapmakla ödevlidir.

c) İradesi dışında her hangi bir sebeple başka bir devlet vatandaşı olmak veya başka bir devlet vatandaşlığını kazanacağı hakkında inandırıcı belirtiler bulunmak.

B) Müracaat makamı

MADDE 21. — Tasarının 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

C) Çıkma belgesi

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ç) Çıkma hükmü

MADDE 23. — Tasarının 23 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. Vatandaşlığa alınmanın iptali

MADDE 24. — Tasarının 24 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

3. Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler

A) Kaybettirme

MADDE 25. — Aşağıdaki kişilerin Türk vatandaşlığını kaybettiklerine İçişleri Bakanlığı tarafından karar verilebilir :

a) Türk vatandaşlığından çıkma izni almaksızın kendi istekleri ile yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar,

b) Yabancı bir devletin her hangi bir resmî hizmetinde bulunup da bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında elçilik veya konsolosluklarımız, yurt içinde ise mahallî mülkiye âmirleri tarafından bildirilmesine rağmen, üç aydan az olmamak üzere verilecek münasip bir süre içinde kendi istekleriyle bırakmayanlar,

c) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin her türlü hizmetinde kendi istekleriyle Hükümetin izni olmaksızın çalışmaya devam edenler,

ç) Yurt dışında bulunup da muvazzaf askerlik görevini yapmak veya Türkiye'de savaş halinin ilânı üzerine, yurt dışında bulunup da yurt savunmasına katılmak için yazı ile, buna imkân bulunmadığı takdirde, ilgilinin bulunduğu yerde ilân suretiyle yapılacak resmî çağırma, mâzeretsiz olarak üç ay içinde icabet etmeyenler,

d) Sevk sırasında veya kıtalarına katıldıktan sonra yurt dışına kaçıp da kanuni süre içinde dönmiyenler,

e) Ordu mensupları ile askerlik görevini yapmakta olanlardan görev, izin, hava değişimi veya tedavi için yurt dışında bulunup da süresi bittiği halde mâzeretsiz olarak üç ay içinde geri dönmiyenler,

f) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra kesintisiz olarak en az yedi yıl Türkiye dışında oturan ve Türkiye ile ilgisini ve bağlılığını kesmediğine ve Türk vatandaşlığını muhafaza ettiğine dalâlet edecek resmî temas ve işlemleri bulunmayanlar.

(ç), (d) ve (e) bentlerine göre karar verilebilmesi için Millî Savunma Bakanlığının teklifi şarttır.

Geçici Ko.

3. Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler

A) Kaybettirme

MADDE 25. — Aşağıdaki kişilerin Türk vatandaşlığını kaybettiklerine İçişleri Bakanlığı tarafından karar verilebilir :

a) Türk vatandaşlığından çıkma izni almaksızın kendi istekleri ile yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar,

b) Yabancı bir devletin, Türkiye'nin millî menfaaterine uymayan veya memlekette ihtiyaç duyulan her hangi bir hizmetinde bulunup da Hükümetçe, bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında elçilik veya konsolosluklarımız, yurt içinde ise mahallî mülkiye âmirleri tarafından bildirilmesine rağmen üç aydan az olmamak üzere verilecek münasip bir süre içerisinde kendi istekleriyle bırakmayanlar,

c) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin her türlü hizmetinde kendi istekleriyle Hükümetin izni olmaksızın çalışmaya devam edenler,

ç) Yurt dışında bulunup da muvazzaf askerlik görevini yapmak veya Türkiye'de savaş halinin ilânı üzerine, yurt dışında bulunup da yurt savunmasına katılmak için yazı ile, buna imkân bulunmadığı takdirde, ilgilinin bulunduğu yerde ilân suretiyle yapılacak resmî çağırma mâzeretsiz olarak üç ay içinde icabet etmiyenler,

d) Sevk sırasında veya kıtalarına katıldıktan sonra yurt dışına kaçıp da kanuni süre içinde dönmiyenler,

e) Ordu mensupları ile askerlik görevini yapmakta olanlardan görev, izin, hava değişimi veya tedavi için yurt dışında bulunup da süresi bittiği halde mâzeretsiz olarak üç ay içinde geri dönmiyenler,

f) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra kesintisiz olarak en az yedi yıl Türkiye dışında oturan ve Türkiye ile ilgisini ve bağlılığını kesmediğine ve Türk vatandaşlığını muhafaza ettiğine dalâlet edecek resmî temas ve işlemleri bulunmayanlar.

(ç) (d) ve (e) bentlerine göre karar verilebilmesi için Millî Savunma Bakanlığının teklifi şarttır.

Hü.

B) Çıkarma

MADDE 26. — Yurt dışında bulunup da, Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış emniyeti aleyhine faaliyette bulunan ve hakkında Türkiye'de ceza kovuşturması yapılmasına imkân bulunmayan ve yurda dönmesi için yapılan davete üç ay içinde mâzeretsiz olarak icabet etmiyen Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlıktan çıkarılabilir.

Bu hüküm, Türkiye savaş halinde bulunduğu zaman, doğumla Türk vatandaşı olanlar hakkında da uygulanabilir.

III - SEÇME HAKKI İLE KAYIP

1. Türk vatandaşlığını kazanan çocuklar

MADDE 27. — Aşağıdaki Türk vatandaşları reşit olmalarından başlayarak bir yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler :

a) Analarına bağlı olarak doğumla Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı babalarının vatandaşlığını kazananlar,

b) Evlâthğa alınmakla Türk vatandaşı olanlar,

c) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar,

ç) Her hangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olanlar,

Yukardaki hükümler gereğince vatandaşlıktan ayrılma, ilgiliyi vatansız kılacak ise, bu hak kullanılmaz.

2. Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadın

MADDE 28. — 5 nci madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadınlar evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde, evlenmeden önce sahib oldukları Devlet vatandaşlığını muhafaza ettikleri veya bu vatandaşlığa dönebildikleri takdirde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

Geçici Ko.

B) Çıkarma

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

III - SEÇME HAKKI İLE KAYIP

1. Türk vatandaşlığını kazanan çocuklar

MADDE 27. — Aşağıdaki Türk vatandaşlığı reşit olmalarından başlayarak iki yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler :

a) Analarına bağlı olarak doğumla Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı babalarının vatandaşlığını kazananlar,

b) Evlâthğa alınmakla Türk vatandaşı olanlar,

c) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar,

ç) Her hangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olanlar.

Yukardaki hükümler gereğince vatandaşlıktan ayrılma ilgiliyi vatansız kılacak ise, bu hak kullanılmaz.

2. Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadın

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV - KAYBIN SONUÇLARI

1. Genel olarak yabancı muamelesi

MADDE 29. — Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. İkamet, gayrimenkul edinme ve ferağı, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılara tanıdığı haklardan faydalanabilirler. 33 ve 35 nci maddeler hükümleri saklıdır.

2. Evlenmede çocuklar

MADDE 30. — Yabancı ile evlenmek suretiyle 19 ncu madde gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kadının küçük çocukları;

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız olması.

Hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Bu fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı, çocuk 15 yaşından büyük ise, yazılı muvafakatine bağlıdır.

Yukardaki fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı çocukları vatansız kılacak ise, çocuklar Türk kalırlar.

3. Vatandaşlıktan çıkma

A) Eş

MADDE 31. — Vatandaşlıktan çıkma, eşin vatandaşlığına tesir etmez.

B) Çocuklar

MADDE 32. — Küçük çocuklar, Türk vatandaşlığından çıkan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

Ananın Türk vatandaşlığından çıkması küçük çocuğun vatandaşlığına tesir etmez. Ancak, vatandaşlıktan çıkan ananın küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın yabancı olması,
- ç) Velâyetin anada bulunması.

Hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Şu kadar ki, velâyetin anada bulunması halinde onbeş yaşından küçük çocuğun anaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını

IV - KAYBIN SONUÇLARI

1. Genel olarak yabancı muamelesi

MADDE 29. — Tasarının 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. Evlenmede çocuklar

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

3. Vatandaşlıktan çıkma

A) Eş

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) Çocuklar

MADDE 32. — Tasarının 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

kaybetmesi için Türk babanın yazılı muvafakati şarttır.

Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığın kaybı; çocuk, onbeş yaşından büyük ise, yazılı muvafakatine bağlıdır.

Yukardaki hükümler gereğince vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise, çocuklar Türk kalırlar.

4. *Vatandaşlığın iptali*

MADDE 33. — İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşı olmuş eş ve çocuklar hakkında da hüküm ifade eder.

İptal kararının hükümleri geriye yürümez.

Vatandaşlığı iptal edilenlerin mallarının tasfiyesi ile kendilerinin sınır dışı edilmeleri lüzumlu görüldüğü takdirde bu husus iptal kararında belirtilir. Bu gibiler en geç bir yıl içinde Türkiye'deki mallarını tasfiye ederek ikâmetgâh ve iş merkezlerini yurt dışına nakil ve memleketi terketmek zorundadır. Aksi halde, malları Hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına millî bir bankaya yatırılır ve kendileri de sınır dışı edilir. Bu kişiler iptal kararı aleyhine Danıştaya baş vurdukları takdirde, mallarının tasfiyesi ve sınır dışı işlemleri dâva sonuna bırakılır.

5. *Kaybettirme ve çıkarma*

A) *Genel olarak*

MADDE 34. — Kaybettirme ve çıkarma kararları şahsidir. İlgilinin eş ve çocuklarına tesir etmez.

B) *Çıkarma*

MADDE 35. — 26 ncı madde gereğince vatandaşlıktan çıkarılan kişilerin Türkiye'de bulunan malları Hazinece tasfiye edilir. Ve bedelleri nam ve hesaplarına millî bir bankaya yatırılır. Bu kişiler çıkarma kararı aleyhine Danıştaya başvurduğu takdirde malların tasfiyesi dâva sonuna bırakılır.

Bu gibiler Türkiye'de yerleşmemek ve genel hükümlere tabi olmak şartıyla Türkiye'ye gelebilirler.

Vatandaşlıktan çıkarma kararının ilgiliye tebliğinden veya Resmî Gazete ile yayınlanma-

4. *Vatandaşlığın iptali*

MADDE 33. — Tasarının 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

5. *Kaybettirme ve çıkarma*

A) *Genel olarak*

MADDE 34. — Tasarının 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) *Çıkarma*

MADDE 35. — Tasarının 35 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

İİü.

Geçici Ko.

sından önce Türkiye'ye dönenler hakkında vatandaşlıktan çıkarma işlemi durdurulur.

Türk vatandaşlığından çıkarılanlar hiçbir şekilde yeniden Türk vatandaşlığını kazanamazlar.

6. Seçme hakkı ile kayıp

A) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kişinin eşi ve çocukları

MADDE 36. — Bu kanunun vatandaşlıktan çıkmanın sonuçlarını düzenliyen 31 ve 32 nci maddeleri, 27 nci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eşleri ve küçük çocukları hakkında da uygulanır.

B) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadının çocukları

MADDE 37. — Evlenme ile Türk vatandaşlığına geçen analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan küçük çocuklar, kadının 28 nci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılması halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

Kadına Türk vatandaşlığını kazandıran evlenmeden olan küçük çocukları, 32 nci maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen şartlarla seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu

I - TÜRK VATANDAŞLIĞININ İSPATI

1. İspat şekli

MADDE 38. — Türk vatandaşlığının ispatı her hangi bir şekle tabi değildir.

Aşağıdaki resmî kayıt ve belgelerle benzerleri, aksi sabit oluncaya kadar ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eder.

- a) Türkiye Cumhuriyeti nüfus sicili kayıtları,
- b) Nüfus hüviyet cüzdanları,

6. Seçme hakkı ile kayıp

A) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kişinin eşi ve çocukları

MADDE 36. — Tasarının 36 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

B) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadının çocukları

MADDE 37. — Tasarının 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türk vatandaşlığının ispatı ve yargı yolu

I - TÜRK VATANDAŞLIĞININ İSPATI

1. İspat şekli

MADDE 38. — Tasarının 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

c) Pasaport ve pasaport yerine geçen belgeler,

ç) Türk konsolosluklarınca verilen vatandaşlık ilmühaberleri.

2. İdari makamlar

MADDE 39. — Bir kimsenin Türk vatandaşlığı olup olmadığı hakkında Türk makamlarınca tereddüde düşüldüğü takdirde bu husus İçişleri Bakanlığından sorulur.

II - YARGI YOLU

1. Danıştay

MADDE 40. — Türk vatandaşlığı hakkında idari makamlarca her ne şekilde olursa olsun verilen kararlar aleyhine Danıştaya başvurulabilir.

2. Danıştay dışı yargı organları

MADDE 41. — Danıştay dışında her hangi bir Türk yargı organınca bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığı iddia edilir veya ilgili organ tarafından tereddüde düşülürse bu husus İçişleri Bakanlığında sorulur. İçişleri Bakanlığı en geç bir ay içinde kararını bildirir.

İçişleri Bakanlığınca verilen kararın dâvaya bakmakta olan mahkeme tarafından tebliğinden başlayarak onbeş gün içinde taraflarca Danıştaya başvurulmadığı takdirde ilgili bakanlık kararı kesinleşir.

İkinci fıkrada belirtilen şekilde Danıştaya başvurulursa bakılmakta olan dâva Danıştay kararına kadar durdurulur. Sözü edilen fıkra gereğince yapılan müracaatları Danıştay üç ay içinde kesin olarak karara bağlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli hükümler

I - Evlenmede vatandaşlıkla ilgili beyan

MADDE 42. — 5 ve 19 ncu maddelerdeki beyanlar,

a) Evlenme, evlendirmeye yetkili Türk makamları önünde yapıldığı takdirde, evlenme sırasında o makama,

Geçici K.

2. İdari makamlar

MADDE 39. — Tasarının 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

II - YARGI YOLU

1. Danıştay

MADDE 40. — Tasarının 40 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. Danıştay dışı yargı organları

MADDE 41. — Tasarının 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli hükümler

I - Evlenmede vatandaşlıkla ilgili beyan

MADDE 42. — Tasarının 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

b) Evlenme, evlendirmeye yetkili yabancı makamlar önünde yapıldığı takdirde evlenmeyi tescil ile görevli Türk makamlarına, evlenme akdinden başlayarak bir aylık süre içinde, yazılı olarak yapılır.

Birinci fıkraya uygun olarak yapılan beyanı el'an makam evlenmenin tesciline ait muameleli evrak ile birlikte, bunu ilgili nüfus memurluğuna gönderir.

II - Seçme hakkını kullanma şekli

MADDE 43. — 17, 18, 36 ve 37 nci maddeler uyarınca seçme hakkı İçişleri Bakanlığına yazılı bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır.

III - Maddi hataların düzeltilmesi

MADDE 44. — Bu kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa bu kararı veren makam düzeltme veya değiştirme kararı alabilir.

IV - Yetki devri

MADDE 45. — Bakanlar Kurulu bu kanunla kendisine verilen yetkilerin tamamını veya bir kısmını İçişleri Bakanlığına devredebilir.

V - Resmî Gazete ile yayın

MADDE 46. — Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybı kararları, ilgilinin İçişleri Bakanlığının teklifindeki tam hüviyetleri ile Resmî Gazetede yayınlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son hükümler

I - Kaldırılan kanun ve hükümler

MADDE 47. — 431 sayılı Kanunla ekleri ve İskân Kanununun vatandaşlıkla ilgili hükümleri saklı kalmak şartıyla 1041 ve 1312 sayılı kanunlarla bu kanuna aykırı diğer hükümler kaldırılmıştır.

II - Seçme hakkını kullanma şekli

MADDE 43. — Tasarının 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

III - Maddi hataların düzeltilmesi

MADDE 44. — Tasarının 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV - Yetki devri

MADDE 45. — Tasarının 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

V - Resmî Gazete ile yayın

MADDE 46. — Tasarının 46 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son hükümler

I - Kaldırılan kanun ve hükümler

MADDE 47. — Tasarının 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

II - GEÇİCİ HÜKÜMLER

Kayıp kişiler

GEÇİCİ MADDE 1. — Milli Mücadeleden sonra «avdeti gayri caizdir.» şerhini havi Büyük Millet Meclisi Hükümeti veya işgal devletlerinin İstanbul temsilcileri tarafından verilen pasaportlarla veya belgeleri olmaksızın Türkiye'den 1930 yılının sonuna kadar ayrılmış bulunup da halen ölü veya sağ oldukları bilinmeyen ve nüfus sicillerinde, kayıtlı bulunmaları dolayısıyla hukukan Türk vatandaşlığını muhafaza eden kişiler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Türk vatandaşlığını kaybetmiş sayılarak nüfus sicillerine o yolda meşruhat verilir.

Iskat edilenlere verilen talep hakkı

GEÇİCİ MADDE 2. — Tabiiyeti Osmaniye Kanunnamesi ile 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre iskat edilmiş doğuştan Türk vatandaşı olan kişiler bu kanunun yürürlük tarihinden başlayarak bir yıl içinde yeniden Türk vatandaşlığına girmek isteğinde buldukları ve vatandaşlığa alınmalarında bir sakınca görülmediği takdirde, haklarında bu kanunun 8 nci maddesini uygulamaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

III - YÜRÜRLÜK

MADDE 48. — Bu kanun yayımından üç ay sonra yürürlüğe girer .

IV - YÜRÜTME

MADDE 49. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür. 9.5.1962

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>A. Eyidoğan</i>
Devlet Bakanı <i>T. Feyzioğlu</i>	Devlet Bakanı <i>H. O. Bekata</i>
Devlet Bakanı <i>N. Ökten</i>	Devlet Bakanı <i>N. Su</i>
Adalet Bakanı <i>S. Kurutluoğlu</i>	Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sançar</i>
İçişleri Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	Dışişleri Bakanı <i>F. C. Erkin</i>

Geçici Ko.

II - GEÇİCİ HÜKÜMLER

Kayıp kişiler

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Iskat edilenlere verilen talep hakkı

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

III - YÜRÜRLÜK

MADDE 48. — Tasarının 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV - YÜRÜTME

MADDE 49. — Tasarının 49 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Maliye Bakanı <i>Ş. İnan</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>H. İncesulu</i>
Bayındırlık Bakanı <i>E. Paksüt</i>	Ticaret Bakanı <i>İ. Gürsan</i>
Sa. ve So. Y. Bakanı <i>S. Seren</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>Ş. Buladoğlu</i>
Tarım Bakanı <i>C. Oral</i>	Ulaştırma Bakanı <i>C. Akyar</i>
Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>	Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>
Ba.-Ya. ve Turizm Bakanı <i>K. Evliyaoğlu</i>	İmar ve İs. Bakanı <i>M. Güven</i>